

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustaminen ja toimintasuunnitelman tuotta- minen

Juho Olenius

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustaminen ja toimintasuunnitelman tuottaminen

Juho Olenius
Sosiaali- ja terveysalan johtaminen
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2021

Juho Olenius

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustaminen ja toimintasuunnitelman tuottaminen

Vuosi 2021

Sivumäärä 49

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää seikkailukasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa, joka ei mahdollisuuksista ja potentiaalistaan huolimatta ole juurtunut alalle. Kehittämistarpeesta oli olemassa esiymmärrys, joka vahvistui kehittämisprosessin myötä ja johon pyrittiin vaikuttamaan verkostomaisen yhteistyön keinoin. Kehittämistehtävä muodostui työn tavoitteiksi asetettujen verkoston perustamisen ja toimintasuunnitelman tuottamisen ympärille.

Kehittämistyön tuloksena perustettiin Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto, osaksi opinnäytetyön tilaajan, eli valtakunnallisen Seikkailukasvatusverkoston intressien mukaan järjestäytyneitä alaverkostoja. Verkostoituminen osoittautui ammattikasvattajille toimivaksi tavaksi organisoitua. Menetelmällisenä ratkaisuna perustamisprosessissa seurattiin Timo Järven-sivun Verkostojen vaiheittaisen etenemisen mallia, joka teki kehittämisprosessista suunnitelmallisen ja järjestelmällisen. Verkostolle tuotettiin myös vuoden 2021 toimintasuunnitelma, joka edesauttaa verkoston vaikuttamistyön kohdistamista ja tukee toiminnan jatkuvuutta.

Kehittääkseen seikkailukasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa, tässä työssä tehdään näkyväksi toimintatapojen valinnan mahdollisuus varhaiskasvatuksessa sekä seikkailukasvatuksen potentiaali yhtenä tällaisena valintana. Kyse on kuitenkin ennen kaikkea verkoston perustamisen ja toimintasuunnitelman tuottamisen muodostamasta kehittämisprosessin kuvauksesta. Sen vaiheiden kuvauksesta voi olla hyötyä vastaavissa tilanteissa ja tarpeissa, sillä menetelmälliset valinnat tukivat tavoitteiden toteutumista. Vähintään opinnäytetyön lukemisella voidaan lisätä tietoisuutta varhaiskasvatuksesta, seikkailukasvatuksesta ja verkostoitumisesta.

Asiasanat: seikkailukasvatus, varhaiskasvatus, verkostoituminen

Juho Olenius

Establishment of the Adventure education network of early childhood education and production of an action plan

Year	2021	Pages	49
------	------	-------	----

The purpose of this thesis is to develop the position of adventure education in early childhood education, which has failed to root in this field despite the available possibilities and potential of the method. There was a preunderstanding about the demand for development which strengthened through the development process. This need was to be addressed through network-based collaboration. The development task revolved around the establishment of a network and the production of an action plan set as the objectives of the work.

As a result, The adventure education network of early childhood education was established as part of The national adventure education network and its interest-based subnetworks. Networking proved to be a viable way for professional educators to organize. Timo Järvensivu's Model for the gradual progression of networks was selected as the main methodological solution and it made the development process planned and systematic. An action plan for 2021 was also produced for the network, which helps to focus the network's advocacy work and supports the continuity of operations.

In order to develop the role of adventure education in early childhood education, this work highlights the possibility of choosing modes of action in early childhood education and the potential of adventure education as one such choice. However, this thesis is above all, a description on the development process of establishing a network and producing an action plan. This description of its stages can be useful in similar situations and needs, as methodological choices supported the achievement of the defined objectives. At least reading the thesis can increase awareness of early childhood education, adventure education and networking.

Keywords: adventure education, early childhood education, networking

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tietoperusta	7
2.1	Varhaiskasvatus.....	7
2.2	Seikkailukasvatus.....	8
2.3	Verkostoituminen	11
3	Kehittämisasetelma	13
3.1	Menetelmälliset ratkaisut.....	14
3.1.1	Vaihe 1: Verkoston kokoaminen	15
3.1.2	Vaihe 2: Tavoitteiden ja toimintatapojen sopiminen	18
3.1.3	Vaihe 3: Yhdessä eteneminen.....	22
3.1.4	Vaihe 4: Vaikutusten arviointi ja levittäminen	24
4	Tulokset	26
4.1	Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto.....	26
4.2	Toimintasuunnitelma	28
5	Johtopäätökset ja pohdinta.....	31
5.1	Eettisyys ja tutkimuksellisuus	31
5.2	Haasteet	32
5.3	Verkoston tulevaisuus	35
	Lähteet.....	37
	Kuviot	40
	Taulukot	40
	Liitteet	41

1 Johdanto

Verkoston kokoaminen lähtee aina jonkinlaisesta esiyymmärryksestä. On oltava vähintään jonkinlainen mielikuva siitä, minkälaisen problematiikan äärellä ollaan ja minkälaiseksi verkosto voisi muodostua. (Järvensivu 2019, 141.) Merkittävien varhaiskasvatusta ohjaava asiakirja, valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, on osa kolmitasoista varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuutta, joka kansallisen tason ohjauksen lisäksi jättää tilaa ja mahdollisuuden paikalliselle päätöksenteolle sekä toteutustapojen valinnalle (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7).

Seikkailukasvatus on kokemuksellista kasvatustoimintaa, jossa opitaan taitoja ja edellytyksiä toimia yhteisön jäsenenä itsensä haastamisen kautta (Seikkailukasvatusverkosto 2021). Se on perinteisesti muilla aloilla käytetty ja ansioitunut toteutustapa, joka ei mahdollisuuksista ja potentiaalistaan huolimatta ole juurtunut osaksi varhaiskasvatuksen kenttää. Yksittäisiä varhaiskasvatusta seikkailukasvatuksellisesta näkökulmasta toteuttavia tahoja löytyy Suomesta, mutta kehittääkseen seikkailukasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa kohdistetusti ja tehokkaammin, tulisi näiden tahojen organisoitua. Opinnäytetyön tilaaja, valtakunnallinen Seikkailukasvatusverkosto, jakoi ja vahvisti edellä mainitun opinnäytetyön tekijän esiyymmärryksen kehittämismahdollisuudesta ja -tarpeesta.

Tässä opinnäytetyössä kuvataan kehittämisprosessia, jonka perimmäisenä tarkoituksena oli kehittää seikkailukasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tavoitteet ovat:

1. Perustaa valtakunnallisen Seikkailukasvatusverkoston osaksi varhaiskasvattajien alaverkosto.
2. Tuottaa toimintasuunnitelma verkostolle.

Kehittämistehtävä muodostui edellä mainittujen tavoitteiden mukaan ja kehittämismenetelmäksi valittiin verkostomaisen yhteistyön organisoitumismuoto sekä Timo Järvensivun Verkostojen johtaminen -kirjassa esitelty Verkostojen vaiheittaisen etenemisen malli.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu varhaiskasvatuksen, seikkailukasvatuksen ja verkostoitumisen osioista, joissa pyritään avaamaan aiheen toimintaympäristöä, ilmiöitä ja termistöä. Kehittämisasetelmassa kuvataan kehittämistapausta ja siihen valittuja menetelmällisiä ratkaisuja. Tuloksissa verrataan tavoitteen asettelua lopputilanteeseen ja esitellään keskeiset tulokset. Johtopäätökset ja pohdinta on sijoitettu omaan alaluvuin jäsenneltyyn osioonsa. Opinnäytetyön valmistuessa Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto jatkaa vaikuttamistyötään ja toimintaa viitoittava vuoden 2021 toimintasuunnitelma on luettavissa tämän teoksen lopusta, liitteet -otsikon alta.

2 Tietoperusta

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamisprosessia ja toimintasuunnitelman tuottamista käsittelevän opinnäytetyön tietoperusta koostuu varhaiskasvatusta, seikkailukasvatusta ja verkostoitumista käsittelevistä osioista. Tietoperustan on tarkoitus auttaa lukijaa ymmärtämään varhaiskasvatusta toimintaympäristönä, seikkailukasvatusta pedagogisena viitekehyksenä toiminnalle sekä verkostoitumista tapana organisoitua yhteistyöhön.

Tietoperusta on rakennettu myös siitä näkökulmasta, että siitä käy ilmi vallitseva tilanne ja raamit opinnäytetyön kehittämisprosessille. Esiymmärrys verkoston perustamistarpeesta vahvistui varsinaisen kehittämisprosessin myötä, mutta jo tietoperustassa tehdään näkyväksi sitä tilaa, johon verkostoa alettiin perustamaan. Sillä siis myös perustellaan kehittämisasetelmaa ja menetelmällisiä ratkaisuja.

Seuraavissa alaluvuissa on kuvattu varhaiskasvatuksen rakennetta ja ohjausta, sekä sitä kuinka seikkailukasvatuksen kaltaisen toimintatavan valinta on mahdollista. Perinteisesti muilla aloilla kuin varhaiskasvatuksessa käytettyä seikkailukasvatusta on käsitelty omassa luvussaan myös pienille lapsille sopivana kasvatuksellisena lähestymistapana. Verkostoitumista yhteistyön muotona ja sen ydinsisältöjä on käsitelty omassa luvussaan.

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatustilain (540/2018) 2 §:ssä varhaiskasvatuksen määritelmä on tiivistetty seuraavaan virkkeeseen: Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus Suomessa on yhteiskunnallista palvelua, jonka tehtävänä on muun muassa edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä kasvatuskumppaneiden kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opituilla tiedoilla ja taidoilla on tarkoitus vahvistaa lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatuksella tuetaan huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistetaan heidän osallistuminensa työelämään tai opiskeluun. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14.)

Varhaiskasvatuksessa sovelletaan kansainvälisten sopimusten ja Suomen perustuslain (731/1999) lisäksi monta muuta lakia, mutta varhaiskasvatustilain (540/2018) on merkittävin alaa ohjaava laki (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 15). Tämän lisäksi perusopetuslaki (628/1998) ohjaa esiopetusta, joka on osa varhaiskasvatusta. Näiden lakien täytäntöönpanoa ja toteutumista varten on luotu varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joka on opetushallituksen antama valtakunnallisen tason määräys. Varhaiskasvatussuunnitelman

perusteet on alan toimijoita oikeudellisesti sitova määräys, eli se velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjiä noudattamaan muun muassa siinä määritettyjä keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7-8.)

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on osa kolmitasoista varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuutta, jossa sen alaisuuteen muodostetaan myös paikallisen tason varhaiskasvatussuunnitelmia sekä lasten henkilökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7). Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat noudattavat valtakunnallisia perusteita ja tarkentavat niitä, tukien toiminnan paikallista järjestämistä. Lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat noudattavat ja tarkentavat edellä mainittuja, määrittäen käytännön työtä ja pedagogista toimintaa rakentamalla lapsen osaamisen, vahvuuksien, kiinnostuksen kohteiden sekä yksilöllisten tarpeiden mukaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 8-10.)

Voidaan sanoa, että varhaiskasvatus on melko säädeltyä toimintaa, mutta toisaalta alan ohjauksessa on mahdollistettu paikallinen sekä yksilötasoinen sopiminen ja päätöksenteko. Koulutuksen kehittämiseen ja opetussuunnitelmien teoriaan sekä suunnitteluun erikoistunut kasvatustieteiden tohtori Arja-Sisko Holappa pitää suomalaisen opetusjärjestelmän erikoisuutena mahdollisuutta tehdä näitä paikallisia ja yksilöllisiä linjauksia. Se, että korkeasti koulutetut ammattilaiset voivat itse määrittää lähestymistapoja työnsä toteuttamiseen yhteisiksi määritettyjen rajojen sisällä, voidaan nähdä järjestelmän vahvuutena ja tähän mahdollisuuteen tulisi tarttua rohkeammin. (Holappa 2020, 56.) Holappa käyttää seikkailukasvatusta esimerkkinä lähestymistavan valinnasta ja vaikka hän puhuu perusopetuksesta, saman erikoisuuden ja mahdollisuuden voi nähdä koskettavan myös varhaiskasvatusta. Toimialoilla on omat erityispiirteensä, mutta molemmissa on kyse lasten opetus- ja kasvatustyöstä, jonka toteuttamista ohjaavissa asiakirjoissa lähestymistavan valinnalle on jätetty tilaa.

2.2 Seikkailukasvatus

Seikkailukasvatus on kokemuksellista kasvatustoimintaa, jossa opitaan taitoja ja edellytyksiä toimia yhteisön jäsenenä itsensä haastamisen kautta. Osallistujia tuetaan osallisuuteen tavoitteiden ja toiminnan määrittämisessä sekä vastuunottamisessa omasta ja yhteisestä toiminnasta. Ryhmän jäsenet ovat tärkeässä roolissa vertaisina tai oppimisen tukijoina, jotka tarjoavat peilauspintaa itsetuntemukseen sekä omien oivallusten ja ratkaisujen löytämiseen. Seikkailukasvatuksessa korostuu prosessimaisuus, reflektiivisyys, dialogisuus ja keskittyminen osallistujan voimavaroihin. (Seikkailukasvatusverkosto 2021.)

Toiminnan tutkitut hyödyt voidaan karkeasti jakaa ihmisten välisen kehityksen sekä henkilökohtaisen kehityksen alueille, jotka sisältävät kasvua niin tietojen, taitojen kuin

voimaantumisen alueilla. Ihmisten välillä havaittuja hyötyjä ovat mm. ryhmän koheesion ja kollektiivisen tehokkuuden kasvu sekä yksittäisten osallistujien johtajuus- ja yhteistyötaitojen sekä sosiaalisen kompetenssin kehittyminen. Henkilökohtaisen kehityksen yleisimpiä hyötyjä ovat mm. positiiviset muutokset minäkuvassa, ongelmanratkaisutaidon kasvu ja arvojen sekä luontosuhteen kehittyminen. Myös minäpystyvyyden, eli omiin kykyihin luottamisen rakentamisella sekä resilienssin, eli sinnikkyuden ja lannistumattomuuden kehittymisellä on todettu löytyvän suora yhteys välittömiin hyötyihin terveyden ja hyvinvoinnin alueilla. Tätä välitöntä hyötyä merkittävämpää on kuitenkin mahdollinen elämänmittainen sitoutuminen fyysisesti kuormittavaan ulkoilmaelämään, jonka hyödyt ovat potentiaalisesti huomattavasti suuremmat pidemmällä aikavälillä. (Ewert & Sibthorp 2014, 137.) Seikkailukasvatuksessa ei kuitenkaan luoda ja tarjota varmaa lopputulemaa, vaan ennemmin tarjotaan puitteet ja mahdollisuudet niin ihmisten väliselle kuin henkilökohtaiselle kasvuille ja kehitykselle, joiden kautta asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa (Ewert & Sibthorp 2014, 126).

Seikkailukasvatuksen historia on rikas ja monipuolinen. Maailmalla laajalle levinneen toiminnan ja sen eri muotojen taustalta mainittakoon merkittävä pedagogi Kurt Hahn (1886-1974), jota pidetään yhtenä suurimmista vaikuttajista sekä tänä päivänä merkittävässä asiantuntija-asemassa olevan Outward Bound -järjestön perustajana. (Priest & Gass 2018, 74-76.) Hahnia on kuvattu jopa visionääriksi, jonka näkemys oppimisesta kokemusten ja elämysten kautta elää vahvana tämän päivän seikkailukasvatuksessa (Bisson 2009, 53). Elämyksellisyys ja kokemuksellinen oppiminen on tänä päivänä hyvin tunnustettu ilmiö ympäri maailman (Rappaport 2009, 128). Seikkailukasvatuksessa on pitkälti kyse kokemuksellisesta oppimisesta, joten mainittakoon myös kasvatuspsykologi John Dewey (1859-1952), jota pidetään usein vahvana vaikuttajana modernissa elämyspedagogiikassa (Daniel 2009, 87). Kokemuksellisen oppimisen sovelluksena suomalaisen seikkailukasvatuksen juurien voidaan nähdä ulottuvan 1980-luvulle, mistä lähtien se on ollut kasvavan kiinnostuksen kohteena myös meillä (Karppinen & Latomaa 2015).

Seikkailukasvatuksen teoria on rakennettu pitkälti muilla aloilla tutkittujen teorioiden pohjalta. Taustateoriat ovat peräisin mm. psykologian, sosiologian ja opetuksen aloilta. Seikkailukasvatus on lähtökohtaisesti kokemuspohjaista ja hyvin käytännönläheistä. Jotta voidaan suunnitella käytännön tasolla toimivia opetustapahtumia, on toteuttajien oltava hyvin tietoisia ohjaavista teorioista, jotka on lähtökohtaisesti testattu ja tutkittu muilla aloilla. (Ewert & Sibthorp 2014, 61-63.) Oppijan keskeistä roolia kehityksessään korostava konstruktivistinen oppimiskäsitys on yksi keskeisistä taustateorioista. Myös minäpystyvyyden rakentamisen sosiaaliskognitiivinen teoria (SCT-social cognitive theory) sekä ympäristön ja oppijan välistä vuorovaikutusta korostava kehittymisen systeemitheoria (DST-developmental systems theory) ovat keskeisiä. (Ewert & Sibthorp 2014, 77-86.) Näiden lisäksi muun muassa itsemääräämisteoria (SDT-self determination theory) sekä optimaalisen innostuneisuuden (Model of optimal

arousal) ja flow-kokemuksen teoria (Contemporary flow model) vaikuttavat seikkailukasvatuksen taustalla (Ewert & Sibthorp 2014, 89-92).

Seikkailukasvatuksen standardisoiminen on haastavaa, sillä sitä toteutetaan monipuolisesti eri aloilla sekä toimintaympäristöissä ja sitä hyödyntävien ammattilaisten taustat ja koulutus ovat hyvin moninaiset. Voidaan sanoa, että käytössä on paljon yhteisiä käytäntöjä ja samoja menetelmiä, mutta määritelmät voivat silti poiketa toisistaan. Tätä kuvaa myös terminologian moninaisuus. Osa toimijoista käyttää seikkailukasvatus ja osa elämyspedagogiikka -termejä, mikä voidaan nähdä haastavana ja jopa sekavana. (Keskinen 2015, 107.) Seikkailukasvatusta kuvaava terminologia onkin tulkinnallista ja kulttuurisidonnaista (Karppinen & Latomaa 2015, 39). Tämän opinnäytetyön tietoperustaa rakentaessa aiheen kotimaisesta ja kansainvälisestä tutkimuksesta sekä kirjallisuudesta oli löydettävissä pitkälle yli toistakymmentä määritelmittään seikkailukasvatusta osittain vastaavaa termiä.

Seppo J. A. Karppinen (2005, 24-28) nosti väitöstutkimuksessaan esiin aiheen termistöä koskevan problematiikan ja käytti itse termiä seikkailu- ja elämyspedagogiikka. Hän päätyi seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan yhteen kokoavaan termiin, aiheen tematiikan ollessa vielä väitöskirjan valmistelun aikaan vieras Suomen opetusalan ja kasvatustieteen kirjallisuudelle. Myös Maarit Marttila (2016, 32-34) päätyi väitöskirjatutkimuksessaan käsittelemään samaa problematiikkaa ja käyttämään samaa termiä. Hän perusteli elämys ja seikkailu -termit yhdistävää valintaa mm. väärinymmärryksiä välttämiseksi, joita voivat aiheuttaa esimerkiksi seikkailu-termin tuntemattomuus opetusallalla ja siihen liitettävän vaaran sekä riskien painoutuksen, jotka voivat luoda negatiivisia mielikuvia turvattomuudesta.

Seikkailulla viitataan jännittävään tapahtumaan, joka sisältää riskin tai jopa vaaran elementtejä ja jonka lopputulema on epävarma (Ewert & Sibthorp 2014, 4). Vaaroja, riskejä ja epävarmuutta ei ymmärrettävistä syistä useinkaan mielletä osaksi lasten opetus- ja kasvatustoimintaa. Onkin ymmärrettävä, että seikkailukasvatuksessa on kyse monimuotoisista oppimistapahtumista ja -kokemuksista, joissa ollaan läheisessä kosketuksessa autenttisen ympäristön kanssa, sisältäen usein todellisen tai mielletyn vaaran ja riskin elementtejä. Tämä tekee lopputulemasta epävarman, mutta johon olosuhteet ja osallistujat voivat edelleen vaikuttaa. (Ewert & Sibthorp 2014, 5.) Kyse on siis seikkailullisten elementtien hyödyntämisestä ja niiden turvallisesta hallinnasta. Tutkimus osoittaa, että todellisuutta suuremmaksi mielletyt riskit edesauttavat motivaatiota kohti muutosta, kuten esimerkiksi kasvua, kehitystä tai oppimista (Priest & Gass 2018, 159). Kun tehdään seikkailukasvatusta tavoitteena yksilön kasvu ja kehitys, pyritään vaikuttamaan yksilön mukavuusalueen kasvuun. Mukavuus- ja epämukavuusalueet ovat hyvin yksilöllisiä, joten ohjaajan on oltava hyvin selvillä siitä missä kunkin ryhmän jäsenen rajat menevät. Näin osallistujat voidaan ikään kuin kutsua heidän omalle kasvun alueelleen, menemättä paniikin puolelle, jossa pelko estää oppimista. (Stremba 2009, 334.) Seikkailullisia elementtejä ei siis tarvitse nähdä poissulkevinä, vaan turvallisesti toteutettuna

niiden hyödyntäminen ja valinta toimintatavaksi voidaan perustella myös lasten kanssa tehtävässä opetus- ja kasvatustoiminnassa.

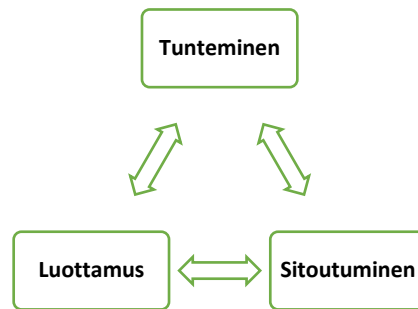
Yhdistääkseen perinteisesti muilla aloilla käytettävän seikkailukasvatuksen ja pienten lasten opetus- ja kasvatustoiminnan, Ewert ja Sibthorp käyttävät seuraavaa kuvausta. Yksi esimerkki siitä mihin ja miten seikkailukasvatus tähtää on itsesäätelytaidon kehittyminen. Lasten toiminta on usein säädeltyä muiden toimesta. Kun lapsella on kylmä, aikuinen kehottaa pukemaan takin päälle. Jossain vaiheessa lapsi ymmärtää, että kykenee itse säätelemään omaa kylmyydentunnetta esim. kerrospukeutumalla. Kehityksen myötä he oppivat samalla tavoin säätelemään myös tunteen purkauksiaan ja sosiaalista käyttäytymistään. Siinä missä toiminnassa saatetaan parhaimmillaan saavuttaa flow-kokemus, jossa oppijan taitotaso kohtaa sopivan haasteen, ei tämä ole päivittäistä todellisuutta. Elämässä kaikki ei aina ole helppoa ja kivaa, vaan joidenkin asioiden eteen täytyy jopa ponnistella. Tämä kehittää itsesäätelyn taitoa, jota voidaan harjoitella suunnittelun, tavoitteiden asettamisen, reflektoinnin ja sinnikkyuden koetteluun avulla. (Ewert & Sibthorp 2014, 106-107.)

2.3 Verkostoituminen

Verkostoituminen on ikivanha ilmiö, aina ihmisten heimojen ja laumojen välisestä yhteistyöstä saakka (Järvensivu 2019, 33). Niin kauan kun on ollut ihmisiä, on ollut erilaisia verkostoja (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 9). Verkostot ovat osa ihmiselle luonnollista toimintaa ja teemme vastavuoroista ja luottamukseen perustuvaa yhteistyötä jopa huomaamattamme (Järvensivu 2019, 33). Tämän päivän työelämässä yhteistyöhakuisuus ja voimien yhdistäminen on sekä paikallinen että maailmanlaajuinen trendi, jopa välttämättömyys (Hakanen ym. 2007, 9). Verkostoja käytetään toimintamuotoina lähes kaikilla toimialoilla (Hakanen ym. 2007, 19). Ihmiselle ominaisesta tavasta toimia on siis tultu pitkälle ja etenkin viime vuosikymmeninä verkostojen kehitys työelämässä on ollut nopeaa. Vielä 80-luvulla ammattikirjallisuudessa tai julkisuudessa ei puhuttu verkostoitumisesta ja verkostoista, yhteistyöstä kylläkin (Hakanen ym. 2007, 274).

Verkostotyö on luottamukseen perustuvaa yhteistyötä (Järvensivu 2019, 39). Kyse on yhteistyöstä, joka syntyy omaehtoisten, eli autonomisten toimijoiden välille. Toimijat ovat vapaita päätöksentekijöitä, joilla on omaa toimintaa ohjaavat henkilökohtaiset prioriteettinsa, toimintatapansa ja tavoitteensa. (Järvensivu 2019, 37.) Tästä syntyy verkosto, jolla tarkoitetaan useamman toimijan välistä verkostosuhteiden kudosta (Hakanen ym. 2007, 78). Verkostoituminen taas on näiden välinen prosessi, jossa toimijoiden tieto, osaaminen ja arvot yhdistetään lisäarvoa synnyttäväksi toiminnaksi (Hakanen ym. 2007, 77).

Verkostomaisen toiminnan ytimessä on tunteminen, luottamus ja sitoutuminen (Järvensivu 2019, 61). Nämä kolme vaikuttavat toisiinsa ja muodostavat parhaimmillaan toisiaan vahvistavan kehän (Järvensivu 2019, 62). Verkostotyön ydin on kuvattu alla olevassa kuviossa Järvensivun mallin mukaisesti.

Kuvio 1: Verkostotyön vahvistava kehä

Tunteminen on ensimmäinen verkostomaisen toiminnan ja yhteistyön ydinpalasista. Yhteistyö tuntemattomien toimijoiden kanssa on hyvin haastavaa. Jotta voi pyytää apua, on tiedettävä mitä toisella on annettavaa. Toisaalta jotta voit tarjota apua, on tiedettävä mitä toinen tarvitsee. (Järvensivu 2019, 63.) On siis tutustuttava toistensa osaamiseen ja kykyihin sekä toisaalta tarpeisiin ja odotuksiin (Järvensivu 2019, 68). Jos halutaan tukea verkostomaisen yhteistyön syntymistä, on siis vahvistettava tuntemista (Järvensivu 2019, 61).

Toinen ydinpalasista on luottamus. Kun sitä on, yhteistyö mahdollistuu ja kun sitä ei ole, estää sen puute yhteistyön syntymistä ja syvenemistä, vaikka toimijat tuntisivatkin toisensa. (Järvensivu 2019, 61). Luottamus on monitahoinen termi, mutta lopulta on kyse siitä, että uskalletaan tehdä hyppy tuntemattomaan, riskeistä huolimatta. Luotetaan siis siihen, että seuraukset ovat hyviä. Verkostotyössä nämä seuraukset selviävät vasta yhteistyön myötä, eivät etukäteen. (Järvensivu 2019, 81.) Verkostotyössä tavoitellaan muutosta ja tätä muutosta ei voida aina tuntea etukäteen. Ei voida tietää kuka hyötyy, miten ja milloin. Voidaan vain luottaa toisiin ja yhteiseen tulevaisuuteen. Joustamalla itse, jokainen toimija on mukana muutoksessa, johon osallistuneet päätyvät hyötyjiksi, olemalla mukana rakennustyössä. (Järvensivu 2019, 48.) Luottamus on siis avaintekijä, joka saa vapaat toimijat jatkamaan yhteistyötä ilman tarkempia sopimuksia. Ilman luottamusta ei synny yhteistyötä. (Järvensivu 2019, 39.)

Syvä luottamus edesauttaa tiedon jakamisen avoimuutta ja osaamisen jakamista. Nämä eivät kuitenkaan tapahdu toistensa tuntemisen ja luottamuksen pohjalta, vaan tähän tarvitaan kolmatta ydinpalasista, eli sitoutumista. (Järvensivu 2019, 61.) Yhteistyön ja toiminnan kannalta olennaisia käytännön tekoja, työtä ja aktiivista toimintaa ei siis synny ilman sitoutumista, eli sitä että luvataan toimia ja pidetään lupauksista kiinni (Järvensivu 2019, 99). Vaikka verkostossa ollaan lähtökohtaisesti autonomisia toimijoita, kyse ei ole kuitenkaan riippumattomuudesta, sillä toiminta perustuu vastavuoroisuuteen (Järvensivu 2019, 37). Sitoutuminen on siis

osoitettava käytännössä osallistumalla vastavuoroisesti verkostotyön ytimen muodostavan kehän vahvistamiseen. Tämä perustuu luottamukseen siitä, että antaminen ja saaminen on hyödyllistä. Vastavuoroisuus on yllättävää, joustavaa ja tulevaisuuteen orientoitunutta. Toimijat eivät voi olla varmoja mitä vastavuoroisuus pitää sisällään ja tuo tullessaan. On vain luotettava siihen, että vastavuoroisuuteen heittäytymällä minulla on mahdollisuus hyötyä siitä myös jatkossa ja yhteistyö on siksi hyödyllistä. (Järvensivu 2019, 38.)

3 Kehittämisasetelma

Opinnäytetyön perimmäinen tarkoitus on kehittää seikkailukasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa. Ennen opinnäytetyön aloittamista, tekijällä oli kokemukseen perustuva esiymmärrys kehittämistarpeesta. Tämä perustui ajatukseen siitä, että seikkailukasvatuksen asema varhaiskasvatuksessa ei ollut toivotulla tasolla mahdollisuuksista ja potentiaalistaan huolimatta ja vaikuttaakseen asiaan, tulisi seikkailukasvatusorientoituneiden kasvattajien organisoitua. Työskentelyn alkaessa, esiymmärrykselle lähdettiin hakemaan vahvistusta ja sen edetessä sitä myös saatiin.

Verkostomainen yhteistyö nähtiin tilanteeseen sopivaksi ja se valittiin menetelmällisenä ratkaisuna organisoitumismuodoksi. Verkostomaisen toiminnan ominaispiirteen mukaisesti, nähtiin että tältä osin ei ollut tarkoitus tuottaa opinnäytetyöprosessin yhteydessä valmistuvaa asiaa, vaan verkosto jatkaisi toimintaansa myös opinnäytetyön jälkeen. Kun lähtökohtana oli kuitenkin tarve vaikuttaa seikkailukasvatuksen asemaan varhaiskasvatuksessa, koettiin verkoston vaikuttamistoiminnan rajauksen ja jatkuvuuden kannalta tärkeäksi tuottaa myös jotain konkreettisesti valmistuvaa. Tästä syystä päätettiin perustettavalle verkostolle tuottaa myös toimintasuunnitelma. Kehittämistehtävänä oli siis perustaa kasvattajaverkosto ja tuottaa sille toimintasuunnitelma, joiden myötä työlle voitiin määrittää tavoitteet.

Opinnäytetyön tavoitteet ovat:

1. Perustaa valtakunnallisen Seikkailukasvatusverkoston osaksi varhaiskasvattajien alaverkosto.
2. Tuottaa toimintasuunnitelma verkostolle.

Tässä opinnäytetyössä kuvataan Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamisen ja toimintasuunnitelman tuottamisen kehittämisprosessi. Kehittämisprosessin menetelmälliset ratkaisut on avattu seuraavassa alaluvussa. Luvussa perustellaan verkostoyhteistyötä organisoitumismuodon menetelmällisenä ratkaisuna sekä kuvataan tämän opinnäytetyön ohjaavaa teoriaa, Timo Järvensivun Verkostojen vaiheittaisen etenemisen mallia. Tämän jälkeen mallin

vaiheet esitellään Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston kehittämisprosessin yhteydessä.

3.1 Menetelmälliset ratkaisut

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamisessa ja sen toimintasuunnitelman tuottamisessa mukailtiin kauppatieteiden tohtori Timo Järvensivun mallia. Verkostoja 2000-luvun alkuvuosista tutkinut ja kehittänyt Järvensivu esitteli Verkostojen vaiheittain etenemisen mallin Verkostojen johtaminen -kirjassaan. Tämä kirja ja sen ohjaava sisältö oli tärkein yksittäinen toimintaa määrittänyt teos tämän opinnäytetyön kehittämisprosessissa.

Järvensivun mukaan verkostotyö voidaan nähdä tapana organisoitua yhteisen toiminnan ääreen (Järvensivu 2019, 38). Eri organisoitumismuodoilla on omat vahvuutensa, ominaispiirteensä ja yhteistyön muodostumistapansa. Verkostoituminen on hyvä toimintatapa silloin kun halutaan luoda jotain uutta tai muuttaa jotain olemassa olevaa. (Järvensivu 2019, 46.) Toisin kuin muissa organisoitumismuodoissa, kuten hierarkioissa ja markkinoissa, verkoston yhteistyö perustuu luottamukseen. Hierakioissa yhteistyö perustuu selkeään työnjakoon sekä auktoriteettiin, kun taas markkinoissa kilpailu toimii kirittäjänä ja varmistaa yhteistyön. (Järvensivu 2019, 45.) Verkostoituminen sopi organisoitumismuotona tämän opinnäytetyön kehittämisasetelmaan, vallitsevaan tilanteeseen ja tarpeisiin.

Se kuinka verkostoitumista on tehtävä käytännössä, ei ole yksiselitteistä. Verkostoitumisteoriat ovat parhaimmillaankin vain hyödyllisiä ajatuksia ja mallinnuksia käytännössä tehtävästä verkostoitumisesta (Järvensivu 2019, 13). Verkostoyhteistyö on monimuotoista ja moninäkökulmaista. Tästä syystä jotkin verkostoteoriat ja toimintaohjeet saattavat olla ristiriidassa keskenään ja sopimattomia tiettyihin tilanteisiin. Yksikään ohje ei siis ole lähtökohtaisesti täydellinen. (Järvensivu 2019, 35.) Verkoston toimintaa ei tule suunnitella ulkopuolelta etukäteen, vaan strategia muodostuu verkoston yhteisistä tarpeista ja lähtökohdista (Järvensivu 2019, 13). Järvensivun kokemuksen mukaan, verkostotyön teoria ja käytäntö eivät itseasiassa useinkaan kohtaa (Järvensivu 2019, 17). Tästä syystä Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston kehittämisprosessin yhteydessä mukailtiin Järvensivun vaiheittain etenemisen mallia, eikä seurattu sitä järjestelmällisesti ja kirjaimellisesti, vaan sovellettiin kuhunkin tilanteeseen sopivalla tavalla.

Vaiheittain etenemisen malli valittiin lähestymistavaksi, koska sen nähtiin toimivan hyvänä pohjana kehittämisprosessille, ikään kuin punaisena lankana, jota seurata ja minkä mukaan edetä. Malli on luotu, koska se tunnistaa verkostojen ja niiden johtamistarpeiden ominaispiirteiden, eli vaiheittaisen kehittymisen. Tämä kehitys ei ole täysin ennakoitavaa, mutta kehityskaarista on voitu tunnistaa sen perusvaiheet. (Järvensivu 2019, 141.) Verkostoa ryhdyttiin perustamaan Järvensivun mallin neljän vaiheen mukaan. Ensimmäisessä vaiheessa lähdettiin

kokoamaan verkostoa, jonka välille oli tarkoitus synnyttää yhteistyötä. Toisessa vaiheessa keskityttiin yhteisten tavoitteiden ja toimintatapojen määrittämiseen ja sopimiseen. Kolmannessa vaiheessa, opinnäytetyön valmistumisen kohdalla, ollaan yhdessä edetty kohti ratkaisuja. Neljännessä vaiheessa arvioidaan toiminnan vaikutuksia ja levittämismahdollisuuksia. Seuraavissa alaluvuissa avataan kehittämisprosessi vaihe vaiheelta. Raportointitapa perustuu siis Järvensivun mallin vaiheittaiseen etenemiseen ja on pääosin kronologinen, mutta lukiessa on hyvä tiedostaa, että käytännössä osassa vaiheista oli kyse toistensa kanssa päällekkäin sijoittuvista toimenpiteistä.

3.1.1 Vaihe 1: Verkoston kokoaminen

Verkoston kokoaminen lähtee aina jonkinlaisesta esiyymmärryksestä. Koollekutsujalla on vähintäänkin jonkinlainen mielikuva siitä, minkälaisen problematiikan äärellä ollaan ja minkälaiseksi verkosto voisi muodostua. (Järvensivu 2019, 141.) Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että opinnäytetyön tekijä yhdisti kaksi olemassa olevaa tarvetta yhdeksi kehittämistehtäväksi. Oli olemassa tarve löytää aihe opinnäytetyölle ja henkilökohtaisesti koettu tarve varhaiskasvatuksessa seikkailukasvatusta hyödyntävien kasvattajien organisoitumisesta. Tässä vaiheessa kyse oli vielä ainoastaan opinnäytetyön tekijän omaan kokemukseen perustuvasta esiyymmärryksestä siitä, että seikkailukasvatuksen asema varhaiskasvatuksessa ei ole toivotulla tasolla.

Omalle kokemukselle ja esiyymmärrykselle oli saatava vahvistusta ja Järvensivun mallin mukaan, seuraavaksi oli kartoitettava keskeisiä toimijoita (Järvensivu 2019, 142). Tätä päätettiin lähestyä aluksi seikkailukasvatusosaamisen ja organisaatioiden näkökulmasta. Lähdettiin etsimään tahoja, joista löytyy korkein mahdollinen seikkailukasvatusosaaminen Suomessa. Määritettiin kolme merkittävintä seikkailukasvatusosaamista edustavaa tahoja. Näiden keskeisten toimijoiden hahmotteleminen jälkeen tulisi arvioida kuinka toimijat liittyvät aiheeseen, mitä osaamista, kykyjä, tarpeita ja odotuksia heillä on (Järvensivu 2019, 143). Tämän kartoituksen ja arvioinnin tuloksena päätettiin tehdä tunnustelua ja selvittää mitä ajatuksia keskeisiltä toimijoilta nousee yleisesti seikkailukasvatuksen piirissä hieman tuntemattomasta toimialasta, eli varhaiskasvatuksesta. Kaksi kolmesta yhteydenotosta tuotti heti tulosta ja kolmannen kanssa yhteistyö muodostui myöhemmin verkostoitumisen myötä.

Esiymmärrys siitä, että seikkailukasvatuksen asemaa voisi edistää varhaiskasvatuksessa sai vahvistusta, kun seikkailukasvatuksen merkittävimmiltä toimijat jakoivat kokemuksiaan seikkailukasvatuksesta varhaiskasvatuksessa ja ennen kaikkea siitä kuinka he olivat kohdanneet kysyntää aiheen parista. Keskeisiltä toimijoilta saatiin huomattava määrä kontakteja seikkailukasvatukseen ja varhaiskasvatukseen tavalla tai toisella liittyvistä toimijoista. Yksittäisiä seikkailukasvatusorientoituneita kasvattajia löytyi ympäri Suomen ja heistä muodostui verkoston käynnistämisen kannalta avainkumppaneita. Etukäteen verkostoituneimmat ja siten tässä

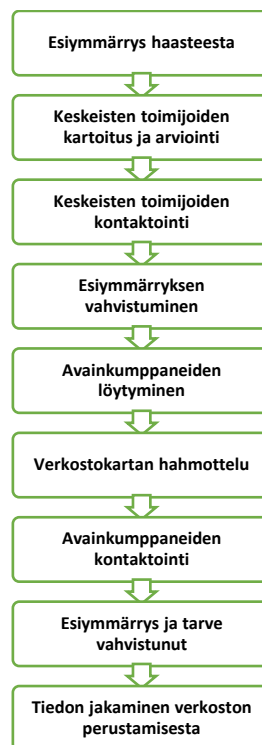
olevia verkostoja sekä viestintäkanavia. Niiden kautta lähetettiin tieto perustettavasta Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkostosta, otsikolla Kutsuhuuto varhaiskasvattajille, jonka yhteydessä viimeistään näkyväksi tullut kysyntä varmisti tarpeen verkoston perustamiselle. Alla oleva kuvio on poiminta Suomen nuorisokeskusyhdistyksen, eli Suomessa seikkailukasvatusta koordinoivan tahon verkkosivujen (snk.fi) kävijämääräseurannasta. Se osoittaa hyvin kutsuhuudon vaikutuksen kävijämäärien kasvuun, kiinnostuksen heräämisen ja varhaiskasvatuksen kentän aktivoitumisen.

Vierailukerrat: 13.08.2020 - 10.09.2020

Kuvio 3: Snk.fi kävijämäärien kasvu kutsuhuudon yhteydessä

Seuraavan sivun kuviossa ensimmäisen vaiheen, eli verkoston kokoamisen tärkeimmät tapahtumat:

Kuvio 4: Verkoston kokoamisen tärkeimmät tapahtumat

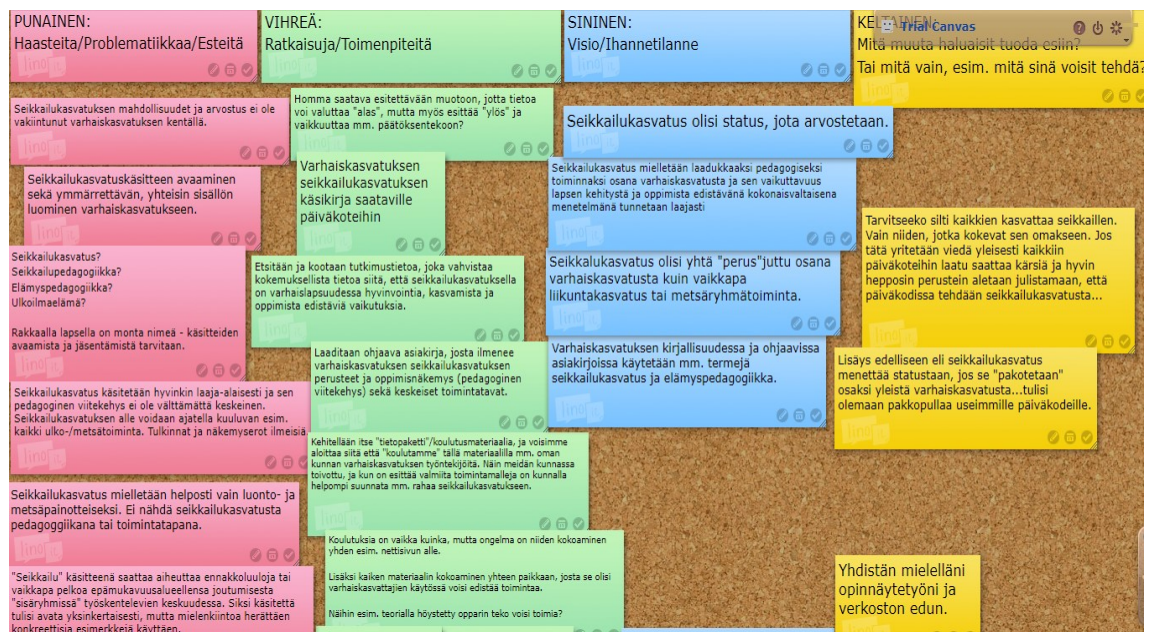
3.1.2 Vaihe 2: Tavoitteiden ja toimintatapojen sopiminen

Verkoston kokoaminen, eli verkostoitumisen ensimmäinen vaihe on valmis, kun keskeisimmät mukaan kutsuttavat on saatu määritettyä ja suurin osa heistä on onnistuttu motivoimaan osallistumaan ensimmäisiin tapaamisiin (Järvensivu 2019, 146). Tähän asti yhteydenpitoa oli hoidettu henkilökohtaisesti koolle kutsujan ja verkoston jäsenten välillä ja keskustelun oli aika siirtyä yhteiselle areenalle. Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston ensimmäiseen etäyhteyksin toteutettuun palaveriin osallistui 23 kasvattajaa ympäri Suomen. Aloituspalaverissa tutustuttiin ja keskusteltiin muun muassa odotuksista, verkoston tarkoituksesta sekä vaikuttamiskeinoista.

Palaverissa avattiin myös keskustelu yhteisistä tavoitteista ja toimintatavoista. Juuri näiden sopiminen on vaiheittaisen etenemisen toinen kohta. Yhteen koottujen toimijoiden odotukset ja tarpeet ovat moninaisia, joten yhteisymmärrystä on haettava kysymyksiin: miksi ja miten verkostoidumme? (Järvensivu 2019, 147.) Yhteisymmärrys alkoi muodostua innokkaan keskustelun myötä, mutta näin suuren osallistujamäärän hallitseminen etäyksen osoittautui haasteelliseksi ja toi esiin tarpeen tehokkaammalle toiminnalle sekä toisaalta jäsentiedon lisäkartoittamiselle.

Päätettiin tehdä verkoston jäsenkartoitusta, siten että osallistumishalunsa ilmaisseille kasvattajille tehtiin lomakekysely, jossa tiedusteltiin muun muassa jäsenten seikkailukasvatusosamista ja kehittämistä. Osaajista ja kehittäjistä muodostettiin erillinen kehittämistyöryhmä, jonka kanssa työskentely ja yhteinen ajan käyttö olisi tehokkaampaa. Laadukkaasti käytetty yhteinen aika on ehdoton edellytys hyvälle verkostoyhteistyölle, joka siis vaatii hyviä yhdessä tekemisen käytäntöjä (Järvensivu 2019, 53). Usein ajatellaan, että kaikkien verkoston toimijoiden on osallistuttava samalla tavalla ja yhtä paljon. Osallistumisen tavat ja toimijoiden roolit voivat kuitenkin olla erilaisia. Tämä ei tarkoita, että vastavuoroisuus ei olisi tarpeen. Jokaisen tulisi silti saada kokemus siitä, että antamalla verkostolle, siitä myös saa jotain. Sitoutumistapojen ja -tason ei tarvitse olla sama kaikille, niin kauan kun syntyy yhteinen ymmärrys hyväksytyistä toimintatavoista. (Järvensivu 2019, 156.)

Kehittämistyöryhmä aloitti työskentelynsä verkkoympäristöön luodulla yhteiskehittämisen työkalulla. Työkalu, eräänlainen ideointiseinä, luotiin Lino-palveluun ja sen avulla kerättiin kehittämistyöryhmän ajatuksia. Ideointi jäsennettiin neljän otsikon alle. Ensimmäisessä käsiteltiin haasteita, problematiikkaa ja esteitä. Toisessa ratkaisuja ja toimenpiteitä. Kolmas sisälsi ajatuksia yhteisestä visiosta ja ihannetilanteesta. Neljanteen tehtiin nostoja muista huomiotavista asioista. Alla olevassa kuviossa nosto yhteiskehittämisen työkalun sisällöstä.

Kuvio 5: Nosto yhteiskehittämisen työkalun sisällöstä

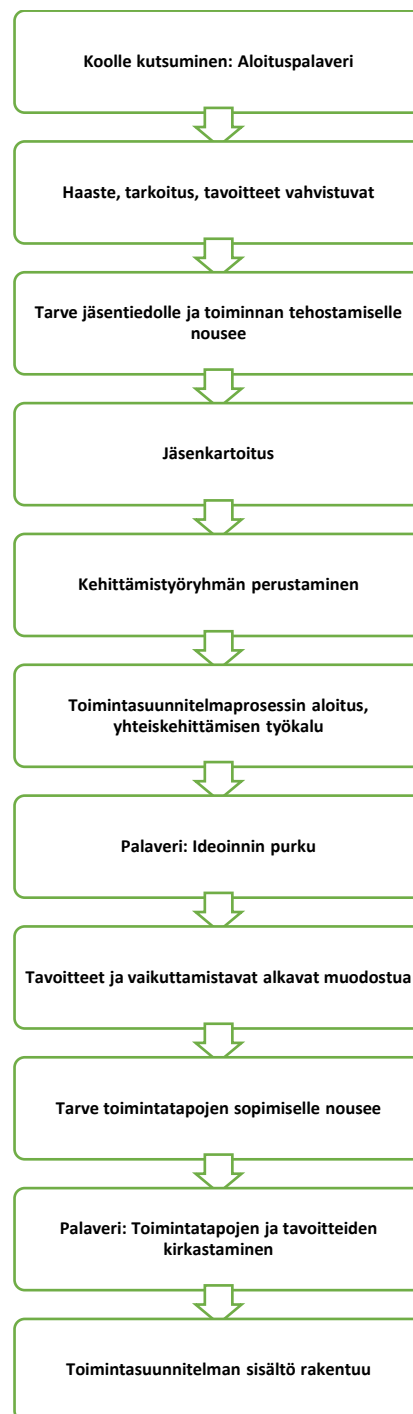
Työskentelyn jälkeen kehittämistyöryhmä jatkoi ideointiseinän työstöä erillisessä palaverissa. Yhteiskehittämisen työkalun annista pystyttiin hahmottelemaan teemoja ja tavoitteita, jotka myöhemmässä vaiheessa muodostaisivat pohjan verkoston toimintasuunnitelmalle. Yhteinen työskentely jätettiin siis tasolle, joka ei vielä ollut kovin konkreettinen. Tavoitteet alkoivat

muodostua, mutta ei vielä lopulliseen muotoonsa. Tässä vaiheessa täydellisen yhteisymmärryksen saavuttaminen ei ole edes mahdollista, jolloin tavoitteeksi riittää yhteisymmärryksen vahvistaminen riittävälle tasolle (Järvensivu 2019, 147).

Tässä kohtaa oli myös selvää, että verkostomme kehittämistyö oli monilta osin jo kolmannessa, yhdessä etenemisen vaiheessa. Tavoitteet alkoivat muodostua ja verkostolla alkoi olla jonkinlainen suunta ja ajatus siitä mitä kohti oltiin menossa ja jopa millä keinoin. Toimintatavoista ei oltu kuitenkaan sovittu vielä kovin konkreettisesti. Toimintatapojen sopiminen jääkin usein turhan vähälle huomiolle. Niiden merkitys tunnustetaan, mutta usein siirrytään asioiden käsittelyyn ennen toimintatapojen sopimista, mikä mahdollistaisi laadukkaamman työskentelyn ja esimerkiksi tavoitteiden asettelun. (Järvensivu 2019, 155.)

Seuraavassa kehittämistyöryhmän palaverissa keskityttiinkin toimintasuunnitelmaprosessin jatkamisen ohessa hyvin paljon tarkoituksemme, tavoitteidemme ja toimintatapojemme kirjastamiseen. Toimintatapojen sopimisvaiheessa on syytä kiinnittää huomioita toiminnan mahdollistamiseen, eli sen koordinointiin ja fasilitointiin (Järvensivu 2019, 156). Nämä olivat teemoja, jotka nousivat vahvasti esiin, kun pohdimme muun muassa kehittämistyöryhmän roolia verkostossa. Päätimme samalla muun muassa kehittämisryhmän toimintamuodon ja kokoonpanon uudistamiskäytännöistä, joihin on Järvensivun mukaan myös hyvä kiinnittää huomiota, sillä parhaimmillaan joustavuus ja uudistamismyönteisyys rakentaa tasa-arvon tunnetta ja luottamusta sekä mahdollistaa uuden oppimista (Järvensivu 2019, 158-161).

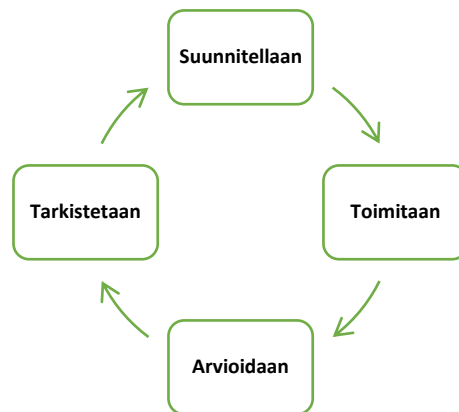
Seuraavan sivun kuviossa toisen vaiheen, eli tavoitteiden ja toimintatapojen sopimisen tärkeimmät tapahtumat:

Kuvio 6: Tavoitteiden ja toimintatapojen sopimisen tärkeimmät tapahtumat

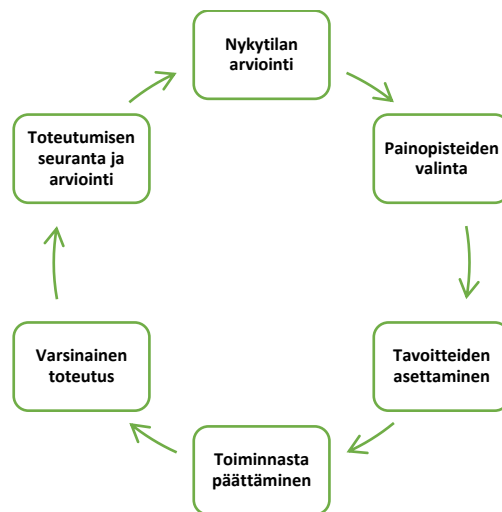
3.1.3 Vaihe 3: Yhdessä eteneminen

Kolmannessa vaiheessa aloitetaan sovittujen tavoitteiden ja toimintatapojen mukainen ratkaisutyö. Tässä vaiheessa suunnitellaan, toimitaan, arvioidaan ja tarkistetaan. (Järvensivu 2019, 164.) Suunnitelmavaihe voi sisältää toimintasuunnitelman työstöä, mallinnuksia ja menettelyjen suunnittelua. Toimintavaiheessa suunnitelmia toteutetaan käytännössä. Arviointivaiheessa tarkastellaan vaikutuksia ja onnistumista. Tarkistamisvaiheessa aloitetaan arvioon perustuva jatko- ja uudelleensuunnittelu. (Järvensivu 2019, 164.) Alla olevassa kuviossa esitetty kolmannen vaiheen, yhteisen ratkaisutyön jatkuva prosessi.

Kuvio 7: Yhteisen ratkaisutyön jatkuva prosessi

Verkoston perustamisen lisäksi tämän opinnäytetyön toinen keskeinen tuotos on verkoston ensimmäisen vuoden toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelman avulla haetaan ennen kaikkea selkiytystä kysymykseen, kuinka vaikuttaa seikkailukasvatuksen asemaan varhaiskasvatuksessa? Toimintasuunnitelmaprosessi on osa kolmannen vaiheen ratkaisutyötä, mutta kuten aiemmissa luvuissa on kuvattu, se aloitettiin osittain päällekkäin toisen vaiheen kanssa. Tämä oli luonnollista, sillä koettiin että verkoston ensimmäiseen toimintasuunnitelmaan on kirjattava toiseen vaiheeseen olennaisesti liittyviä asioita kuten yhteisiä tavoitteita ja toimintatapoja. Toimintasuunnitelmaprosessissa hyödynnettiin seuraavan sivun Yhdistystoimijat.fi -sivuston Suunnitteluprosessin vaiheet -mallia (Yhdistystoimijat 2021).

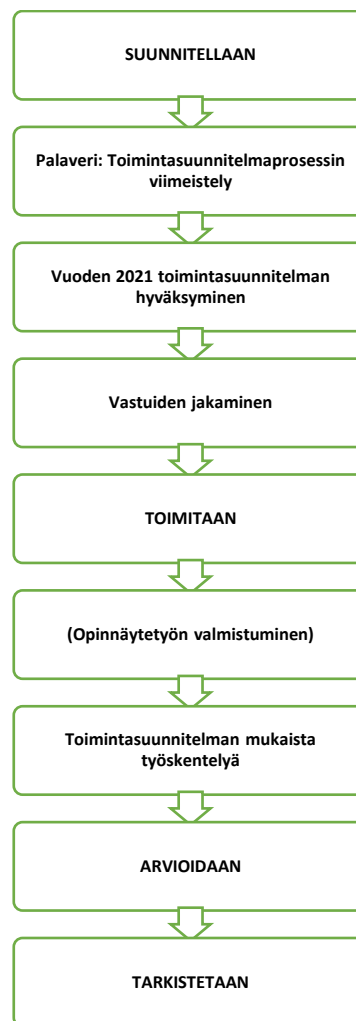

Kuvio 8: Yhdistystoimijat.fi -sivuston suunnitteluprosessin vaiheet -malli

Opinnäytetyön valmistumisen kohdalla verkosto on siirtynyt ratkaisutyön jatkuvassa prosessissa suunnitteluvaiheesta toimintavaiheeseen. Tämä tapahtui, kun kehittämissyöryhmä hyväksyi vuoden 2021 toimintasuunnitelman viimeisimmässä palaverissaan, tiedostaen että toiminnan edetessä on oltava valmis myös tekemään muutoksia. Järvensivu korostaakin, kuinka verkostotyön alkuvaiheen epätietoisuudesta ja epävarmuudesta johtuen, tarkka suunnittelu on hyvin vaikeaa. Hän suosittelee tarkan suunnittelun sijaan nopealiikkeisyyttä ja kokeilevaa lähestymistapaa, jotka ylläpitävät toiminnallisuutta. (Järvensivu 2019, 165-166.) Työmäärän jakamisen ja toiminnan tehostamisen nimissä kehittämissyöryhmä sopi myös vastuiden jakamisesta. Resurssien riittävyyden nimissä kaikkien ei tarvitse osallistua kaikkeen, vaan yhteistä työtä voidaan pilkkoa osiin ja osoittaa eri toimijoille (Järvensivu 2019, 166).

Kolmas vaihe päättyy, kun verkosto kokee joko löytäneensä jonkinlaisen ratkaisun kyseessä olleeseen haasteeseen, tai toteaa että ratkaisua ei löytynyt (Järvensivu 2019, 167). Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto on opinnäytetyön julkaisuhetkellä kuitenkin vasta toimintavaiheessa. Käytännössä tämä tarkoittaa vuoden 2021 toimintasuunnitelmassa määritettyjen toimenpiteiden parissa työskentelyä. Toiminnan edetessä, näitä aletaan yhteisen ratkaisutyön jatkuvan prosessin mukaan arvioimaan sekä tarkistamaan, lopulta aloittaen jatkosuunnittelun. Näitä ja tulevaa työskentelyä varten luotiin työkalu, johon ylläpidetään arvioinnin tueksi ajantasaista seurantatietoa, mukaillen lopullisessa toimintasuunnitelmassa painopisteitä, tavoitteita ja toimenpiteitä kuvaavaa taulukkoa.

Seuraavan sivun kuviossa kolmannen vaiheen, eli yhdessä etenemisen tärkeimmät tapahtumat, niiden sijoittuminen ratkaisutyön jatkuvan prosessin kiertoon sekä opinnäytetyön valmistumisen ajoittuminen suhteessa meneillään olevaan prosessiin:

Kuvio 9: Yhdessä etenemisen tärkeimmät tapahtumat

3.1.4 Vaihe 4: Vaikutusten arviointi ja levittäminen

Neljännessä vaiheessa arvioidaan verkoston onnistumista ja vaikutuksia suhteessa ympäristöönsä. Tässä vaiheessa on syytä kysyä arviointikysymyksiä. Ollaanko päästy tavoitteisiin? Onko jäsenten oma työ ja osaaminen kehittynyt toivotusti? Onko vaikutukset saavutettu halutussa kohderyhmässä? Onko verkoston vaikutuspiiri kasvanut toivotusti? (Järvensivu 2019, 168-170.) Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkostossa tullaan siis vaiheessa 4 tarkastelemaan niin toiminnan vaikuttavuutta kuin verkoston rakenteen toimivuutta.

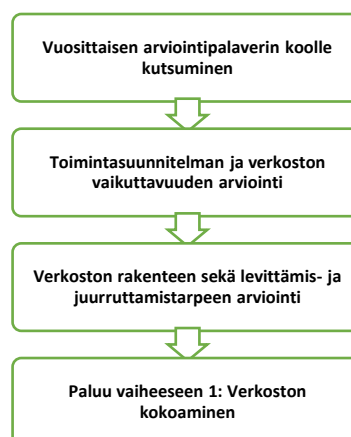
Parhaimmillaan levittämis- ja juurruttamishaaste on tunnistettu jo verkoston kartoittamisvaiheessa. Kaikkea ei kuitenkaan voi ennakoida ja tässä kohtaa onkin syytä arvioida, ketkä voisivat olla uusia toimijoita, joiden avulla verkosto voisi toimia tehokkaammin. Tarpeen vaatiessa yritetään siis houkutella mukaan uusia yhteistyökumppaneita ja toimijoita. (Järvensivu 2019,

172.) Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustehtävä on seikkailukasvatuksen aseman kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Verkostossa ei työskennellä toiminnan ilosta, vaan kyse on vaikuttamistyöstä ja -yrityksestä. Verkostotyö ei saa olla itse tarkoitus, vaan sitä tehdään aina jostakin syystä ja pyritään saamaan jotakin aikaiseksi (Järvensivu 2019, 231).

Verkostotyön vaikuttavuus ei ole varmaa, mutta siihen on luotettava ja sitä on pyrittävä arvioimaan. Vaikuttavuuden puute yhdellä arviointihetkellä ei tarkoita automaattisesti sen puutetta tulevaisuudessa. Verkostomaisesti toimiminen perustuu luottamukseen ja siten on vain luotettava siihen, että antamalla oman panokseni, toiminta tulee jossain vaiheessa olemaan vaikuttavaa. (Järvensivu 2019, 230.) Kun varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto siirtyy neljänteen vaiheeseen, on suunniteltu järjestettävän vuosittainen arviointipalaveri. Tässä palaverissa käsitellään muun muassa kyseisen vuoden toimintasuunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden täytäntöön panoa ja niihin liittyvien tavoitteiden toteutumista.

Arviointipalaverissa tarkistetaan myös tarve vaiheittain etenemisen mallin mukaiselle toiminnan levittämiseksi. Verkosto on olemassa levittääkseen ja juurruttaakseen seikkailukasvatusta varhaiskasvatukseen. Asian eteneminen on olennaista, mutta on myös arvioitava itse verkoston toimintaa, onko esimerkiksi tarve löytää uusia toimijoita ja yhteistyökumppaneita? Kun tämä on selvitetty, uuden laajennetun verkoston kanssa aloitetaan sama neljän vaiheen sykli, joka toistuu toistumistaan. Ylläpitääkseen perusteita verkoston toiminnalle, on pidettävä esillä ydinkysymyksiä. Miksi teemme yhteistyötä? Kenen kanssa yhteistyötä tulisi tehdä? Mitä teemme ja tavoittelemme? Miten ja millä resursseilla toimimme vaikuttavasti? (Järvensivu 2019, 172.) Näiden myötä Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto palaa vaiheittain etenemisen mallin mukaisesti takaisin ensimmäiseen vaiheeseen, eli verkoston kokoamiseen.

Alla olevassa kuviossa neljännen vaiheen, eli vaikutusten arvioinnin ja levittämisen tärkeimmät tapahtumat:

Kuvio 10: Vaikutusten arvioinnin ja levittämisen tärkeimmät tapahtumat

4 Tulokset

Opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää seikkailukasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa. Tavoitteina oli perustaa Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto ja tuottaa sille toimintasuunnitelma. Näistä kahdesta muodostui opinnäytetyön kehittämistehtävä, jonka tarpeelle saatiin vahvistusta prosessin edetessä ja esiymmärryksen vahvistuessa. Seikkailukasvatuksen aseman kehittämiseksi ja kasvattajien järjestäytymiseksi nähtiin tarve ja verkoston perustaminen oli toimiva tapa organisoida. Opinnäytetyön ohjaava teoria, Timo Järvensivun Verkostojen vaiheittaisen etenemisen malli tuki Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamisprosessia, tekemällä toiminnasta suunnitelmallista ja järjestelmällistä.

Opinnäytetyö ja sen valmistuminen oli suunniteltu huomioiden aiheen ominaispiirteet. Lopputilanteessa on saatu aikaseksi sekä sellaista mikä on valmista, että jotain mikä jatkaa elämäänsä, eikä valmistu koskaan. Tästä huolimatta tämä vastaa opinnäytetyön tavoitteiden asettelua. Ennen opinnäytetyön valmistumista vietiin loppuun verkoston toimintasuunnitelman tuottamisprosessi. Siinä määriteltiin vuodelle 2021 saatavilla oleviin resursseihin sopivat, kohdistetut vaikuttamistoiminnet, jotka tukevat toiminnan jatkuvuutta myös tulevaisuudessa.

Keskeiset tulokset ovat siis perustettu Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto sekä sille kehitetty toimintasuunnitelma. Näiden myötä on jo kehitetty seikkailukasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa ja tästä eteenpäin verkosto jatkaa tätä kehittämistyötä samalla tarkoituksella mistä opinnäytetyö lähti. Voidaan sanoa, että opinnäytetyön menetelmälliset ratkaisut tukivat tavoitteiden täyttymistä ja tuloksiin pääsemistä. Seuraavissa alaluvuissa on avattu keskeiset tulokset omiin lukuihinsa.

4.1 Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto

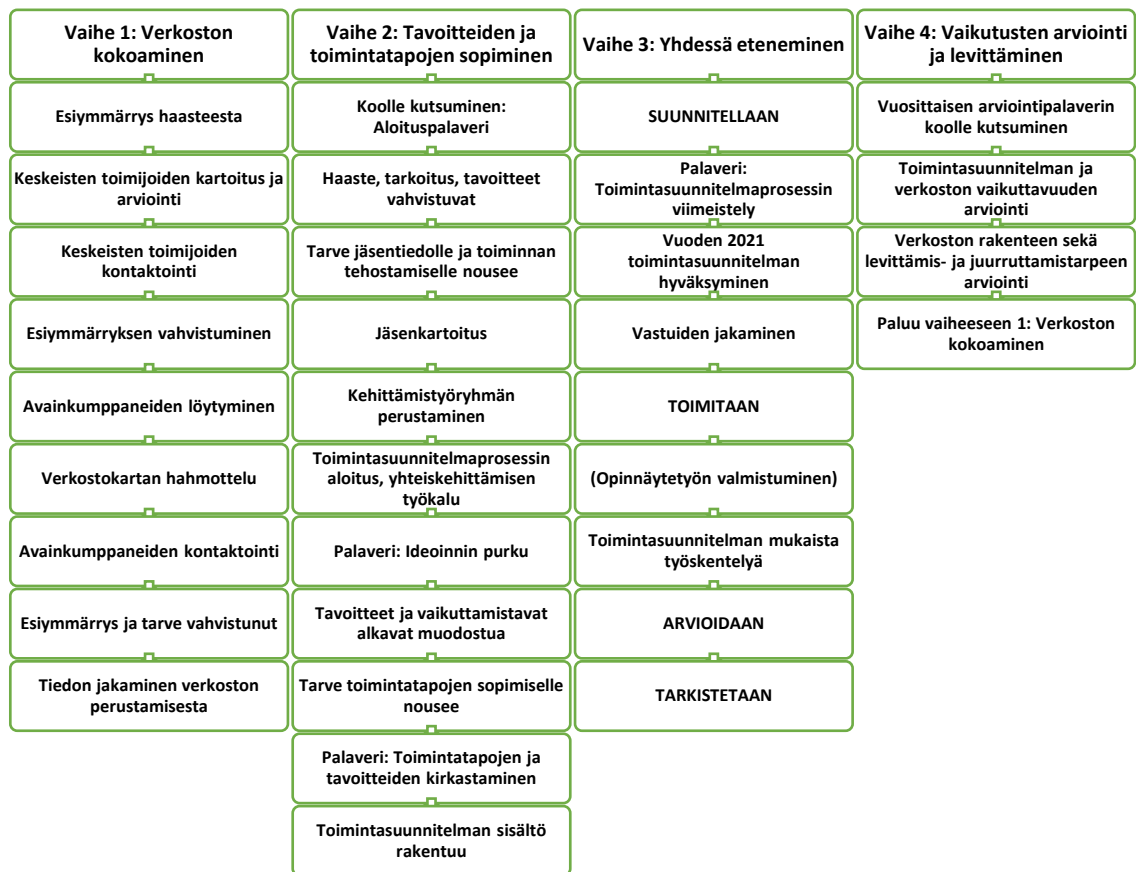
Opinnäytetyön ensimmäinen keskeinen tulos on syksyllä 2020 perustettu Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto, joka kuuluu valtakunnalliseen Seikkailukasvatusverkostoon ja on yksi sen intressien perusteella organisoituneista alaverkostoista. Sen perustehtävä on seikkailukasvatuksen aseman kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Verkoston vision mukaan seikkailukasvatus olisi tulevaisuudessa entistä tunnustetumpi osa varhaiskasvatusta, samalla kasvatuen alan roolia seikkailukasvatuksen piirissä perinteisempien alojen joukossa. (Toimintasuunnitelma 2021.) Opinnäytetyön valmistuessa verkostoon kuuluu 92 ammattikasvattajaa ympäri Suomen. Näitä kasvattajia yhdistää kiinnostus seikkailukasvatusta kohtaan sekä halu vaikuttaa sen asemaan varhaiskasvatuksessa (Toimintasuunnitelma 2021).

Verkostoituminen sopi organisoitumistapana opinnäytetyön tapaukseen ja tilanteeseen. Järvensivun mukaan verkostoituminen on hyvä tapa organisoida, silloin kun halutaan luoda

jotain uutta tai muuttaa jotain olemassa olevaa (Järvensivu 2019, 46). Tämä osoittautui todeksi opinnäytetyön tapauksessa. Esiymmärrys vallitsevasta tilanteesta ja haasteesta oli se, että seikkailukasvatuksen asema ei mahdollisuuksista ja potentiaalistaan huolimatta ole saavuttanut ansaitsemaansa asemaa varhaiskasvatuksessa ja vaikuttaakseen asiaan kasvattajien olisi järjestädyttävä. Muunlaisilla organisoitumistavoilla, kuten hierarkioilla ja markkinaveitoisuudella on omat vahvuutensa, mutta ne eivät olisi palvelleet tarkoitusta näissä lähtökohdissa yhtä hyvin.

Timo Järvensivun Verkostojen vaiheittaisen etenemisen malli on luotu, koska se tunnistaa verkostojen ja niiden johtamistarpeiden ominaispiirteen, eli vaiheittaisen kehittymisen. Tämä kehitys ei ole täysin ennakoitavaa, mutta kehityskaarista on voitu tunnistaa sen perusvaiheet. (Järvensivu 2019, 141.) Malli ja siinä esitellyt neljä perusvaihetta olivat tärkein yksittäinen ohjaava teoria Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamisprosessissa. Mallin seuraaminen edesauttoi suunnitelmallisuutta ja teki siitä järjestelmällistä. Opinnäytetyön valmistuessa, seikkailukasvatusorientoituneita varhaiskasvatuksen toimijoita on onnistuttu keräämään yhteistyön ääreen. Verkoston olemassaolo on osoitus siitä, että Järvensivun malli toimii.

Opinnäytetyön ensimmäisenä tavoitteena oli perustaa toimeksiantajan, eli valtakunnallisen Seikkailukasvatusverkoston alaisuuteen varhaiskasvattajien alaverkosto. Lopputulos vastaa tavoitteen asettelua, eli tavoite on täyttynyt. On kuitenkin todettava, että Järvensivun vaiheittaisen etenemisen näkökulmasta työ jää opinnäytetyön valmistumisen kohdalla kesken. Tämä on ominaista verkostomaiselle toiminnalle, jonka viimeisessä vaiheessa keskitytäänkin toiminnan arviointiin ja tarvittaessa verkostomaisen toiminnan syklisyyden nimissä palataan aina takaisin lähtöpisteeseen. Näin verkoston ei ole lähtökohtaisesti tarkoitukseen valmistua. Seuraavan sivun kuvioon on koottu Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamisprosessin neljä perusvaihetta ja niiden tärkeimmät tapahtumat, Järvensivun mallia mukaillen.

Kuvio 11: Koko kehittämisprosessin neljä perusvaihetta ja niiden tärkeimmät tapahtumat

4.2 Toimintasuunnitelma

Opinnäytetyön toinen keskeinen tulos on Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston toimintasuunnitelma vuodelle 2021. Toiminnan käynnistyttyä, verkosto aloitti kehittämistyöryhmän johtamana toimintasuunnitelman kehittämisprosessin. Toimintasuunnitelman tuottaminen nähtiin tarpeellisenä ennen kaikkea verkoston toiminnan rajaamisen ja jatkuvuuden kannalta. Nähtiin, että tehdäkseen rajallisilla resursseilla tehokasta vaikuttamistyötä, on vaikuttamistoimien oltava mahdollisimman kohdistettuja ja tämän konkreettisesti valmistuvan asian varaan olisi hyvä rakentaa myös tulevaisuudessa. Lopullinen toimintasuunnitelma (Liite 1) löytyy opinnäytetyön lopusta, liitteet-osiosta.

Toimintasuunnitelmaprosessi sijoittui ajallisesti pääasiassa Järvensivun mallin kolmanteen vaiheeseen. Työskentely aloitettiin kuitenkin jo toisessa vaiheessa, kun kehittämistyöryhmä lähti työstämään aihetta verkkoon luodun yhteiskehittämisen työkalun, eräänlaisen ideointiseinän avulla (Kuvio 5). Työskentelyn tuloksia purettiin yhdessä ja mallia jäsentämiseen haettiin yhdistystoiminnasta. Yhdistystoimijat.fi -sivuston suunnitteluprosessin vaiheet -kuvio

(Kuvio 8) auttoi kehittämistyöryhmää määrittämään verkoston toiminnalle painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet. Nämä olivat toimivia jäsentäjiä ja kirkastuttuaan ne viimeisteltiin ja hyväksyttiin mallin mukaisesti.

Kun kyseessä oli vasta aloitetun verkoston ensimmäinen toimintasuunnitelma, nähtiin tärkeäksi tuottaa mahdollisimman laajaan levitykseen sopiva ja vuosittaista toimintaa laajemmin verkostoa kuvaava asiakirja. Vuotta 2021 koskevat painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet ovat toimintasuunnitelman ydintä, mutta siihen sisällytettiin myös muun muassa tietoa seikkailukasvatuksesta, sen ominaispiirteistä ja arvoista, sekä verkoston toiminnan rakenteista. Nämä kirjaukset voidaan nähdä myös valmistautumiseksi tulevaan, sillä nämä osuudet ovat helposti muokattavissa mahdollisesti tulevaisuudessa tuotettavaa Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto -esitettä varten.

Toiminnan rajaamisen ja jatkuvuuden kannalta toimintasuunnitelman tärkein sisältö liittyy vuoteen 2021 ja sille määriteltyihin painopisteisiin, tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Ensimmäinen painopiste, yhteisö, valittiin pitkälti Timo Järvensivun Verkostojen johtaminen -kirjan ydinsisällön perusteella, jossa mallin kuvaamisen lisäksi verkostomainen toiminta oli kuvattu ilmiönä tarkasti. Verkostomaisen toiminnan ytimessä on tunteminen, luottamus ja sitoutuminen (Järvensivu 2019, 61). Nämä kolme vaikuttavat toisiinsa ja muodostavat parhaimmillaan toisiaan vahvistavan kehän (Järvensivu 2019, 62). Oli siis perusteltua pyrkiä vahvistamaan tätä kehää, valita ensimmäiseksi painopisteeksi yhteisö ja tavoitella verkostomaisuuden muodostumista. Tähän osioon kirjatut toimenpiteet liittyvät muun muassa viestinnän kehittämiseen, aktivointikampanjoiden järjestämiseen sosiaalisessa mediassa sekä verkostotapaamisen järjestämiseen.

Toiseksi painopisteeksi valittiin näkyvyys, esiymmärryksen vahvistuttua verkostossa jaettiin myös tarve tehdä asiaamme näkyväksi. Käytännössä verkostossa vallitsi yhteisymmärrys siitä, että varhaiskasvatuksessa ei isommassa mittakaavassa tiedetä mitä on seikkailukasvatus, eikä toisaalta varhaiskasvatuksen nähty kuuluvan seikkailukasvatuksen piirissä perinteisempien toimialojen joukkoon. Koettiin siis tarpeelliseksi lisätä verkoston ja seikkailukasvatuksen näkyvyyttä sekä lisätä seikkailukasvatustietoa ja sen saatavuutta. Tähän kohdistetut toimenpiteet liittyivät internetsivujen kehittämiseen, sisällön tuottamiseen ja verkoston osallistumiseen alan tapahtumissa.

Kolmanneksi painopisteeksi määriteltiin koulutus. Koulutuksen kehittäminen koettiin tärkeäksi vaikuttamiskeinoksi seikkailukasvatuksen aseman kehittämisessä varhaiskasvatuksessa. Se että seikkailukasvatus ei kuulu alalle valmistuvien kasvattajien opintoihin, nähtiin ongelmallisena. Myös jatkokouluttautumismahdollisuuksia pidettiin rajallisina. Koulutuksen kehittäminen yhtenä painopisteistä oli perusteltua ja seikkailukasvatuskoulutuksen lisääminen tavoittelemisen

arvoista. Tätä varten määriteltiin toimenpiteet, jotka liittyivät yhteistyömahdollisuuksien selvittämiseen oppilaitosten sekä alan työntekijöitä jatkokouluttavien tahojen kanssa.

Voidaan sanoa, että Järvensivun vaiheittaisen etenemisen mallin seuraaminen sekä Yhdistystoimijat.fi -sivuston suunnitteluprosessin vaiheiden mukailu tuki Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston toimintasuunnitelman tuottamisprosessia. Niitä seuraamalla voitiin olla suunnitelmallisia ja järjestelmällisiä. Opinnäytetyön toisena tavoitteena oli tuottaa verkostolle toimintasuunnitelma, joten tältäkin osin voidaan sanoa lopputuloksen vastaavan tavoitteen asettelua. Verkostolla on nykyisellään käytössä saatavilla oleviin resursseihin mitoitettu toimintasuunnitelma kohdistettuine vaikuttamistoimineen, joka tukee toiminnan jatkuvuutta myös tulevaisuudessa. Määritettyjä painopisteitä, tavoitteita ja toimenpiteitä on kuvattu toimintasuunnitelmassa kahdella tavalla, teksti- sekä taulukkomuodossa. Alle on poimittu taulukkomuotoinen esitystapa, josta on tehty erikseen toiminnan arviointia varten ja kehittämistyöryhmän työkaluksi päivitettävä versio seurantasarakkeineen.

Painopiste	Tavoite	Toimenpide
Yhteisö	Verkostomaisuuden vahvistaminen: Tuntemisen luottamisen ja sitoutumisen edistäminen	1.Toiminnan avaaminen ja toimintasuunnitelman jakaminen Fb-ryhmässä + internetsivuilla.
		2."Aktivointikampanjat" Fb-ryhmässä.
		3.Verkostotapaamisen järjestäminen Seikkailukasvatuspäivien yhteydessä.
Näkyvyys	Verkoston näkyvyyden lisääminen + Seikkailukasvatustiedon lisääminen ja saatavuuden parantaminen	1.Oma osio Sk-verkoston uusille internetsivuille: sisällön kerääminen ja tuottaminen.
		2.Sisällön tuottaminen avoimiin Sk-verkoston sosiaalisiin medioihin.
		3.Osallistuminen tapahtumiin: Sisällön tarjoaminen esim. kasvatus- ja opetusalan tapahtumiin.
Koulutus	Seikkailukasvatuksen koulutuksen lisääminen	1.Yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen oppilaitosten kanssa.
		2.Yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen alan työntekijöiden kouluttamiseksi.

Taulukko 1: Painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyön merkittävimmät johtopäätökset voidaan tehdä vertaamalla kehittämisasetelmaa tuloksiin. Kehittämisasetelma muodostui esiymmärryksen ympärille. Esiymmärryksen mukaan seikkailukasvatuksen asema varhaiskasvatuksessa ei ollut toivotulla tasolla mahdollisuuksista ja potentiaalistaan huolimatta ja vaikuttaakseen asiaan, tulisi seikkailukasvatusorientoituneiden kasvattajien järjestäytyä. Esiymmärrys vahvistui prosessin myötä, eli Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamiselle oli selkeä tarve. Tämä kävi ilmi verkostoitusprosessin yhteydessä, joka samalla osoittautui toimivaksi menetelmälliseksi ratkaisuksi organisoiua opinnäytetyön tapauksessa.

Kehittämistyön ohjaavaksi menetelmälliseksi ratkaisuksi valittu Järvensivun Verkostojen vaiheittaisen etenemisen malli toimi ja sen seuraaminen lisäsi prosessin suunnitelmallisuutta ja järjestelmällisyyttä. Verkoston vaikuttamistoiminnan rajauksen, kohdistuneisuuden ja jatkuvuuden kannalta oli myös olennaista, että opinnäytetyön osana päätettiin tuottaa verkoston toimintasuunnitelma. Yhdistystoiminnasta lainattu malli muodostaa toimintasuunnitelma painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden ympärille oli toimiva jäsentäjä tässä prosessissa.

Lopputilanteen voidaan sanoa vastaavan alussa asetettuja tavoitteita. Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto perustettiin syksyllä 2020 valtakunnallisen Seikkailukasvatusverkoston osaksi ja yhdeksi sen intressien perusteella järjestäytyneitä alaverkostoja. Verkostolle tuotettiin toimintasuunnitelma, jonka myötä verkostolla on nyt askelmerkit tulevaisuuteen ja joiden avulla pyritään vaikuttamaan seikkailukasvatuksen asemaan varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tilaaja, valtakunnallinen Seikkailukasvatusverkosto, on tyytyväinen alaverkoston perustamisprosessiin ja näkee tuotetun toimintasuunnitelman tukevan emoverkoston tarkoitusta ja tavoitteita.

5.1 Eettisyys ja tutkimuksellisuus

Osana onnistunutta prosessia on nähtävä toteutuksen eettisyydestä huolehtimisen. Opinnäytetyön tekemisessä sitouduttiin sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittämään Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuin siihen pohjautuvaan Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Opinnäytetöiden eettisiin suosituksiin (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012; Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2019). Kuten toimintasuunnitelmasta (Liite 1) käy ilmi, huolehdittiin myös Suomalaisen seikkailukasvatuksen ja opinnäytetyön toimeksiantajan arvojen ja etiikan mukaisessa linjassa pysymisestä. Myös tietojen käsittelyyn liittyviin kysymyksiin jouduttiin kiinnittämään huomiota. Muun muassa prosessin kuvauksesta, kuvioista ja liitteistä jätettiin tarkoituksella yksityiskohdainen ja tunnistettava tieto pois tietosuojasystä. Todettiin, että vastaavia asioita tullaan

kohtaamaan verkostossa myös tulevaisuudessa, esimerkiksi jäsentiedon käsittelemisen yhteydessä, joten tältäkin osin työ jatkuu.

Opinnäytetyössä on ennen kaikkea kyse tapauksen kehittämisprosessin kuvauksesta. Korkeasta tutkimuksellisuuden tasosta ei voida puhua, mikä on kuitenkin perusteltua rajaamisen nimissä. Tarkoituksena oli saada asioita aikaiseksi etukäteen määritetyn ajan puitteissa ja tutkimuksellisuuden lisääminen olisi todennäköisesti hidastuttanut prosessia merkittävästi. Aihetta ja erilaisia valintoja voidaan kuitenkin pohtia. Järvensivun malli oli keskeinen toimintaa määrittävä teoria, joka vahvisti koko prosessia. Tämä voidaan kuitenkin nähdä myös heikkoutena, sillä eri verkostoitumisteorioita ei arvioitu ja siten kilpailutettu.

Esiymmärryksen vahvistamista ja tarpeen osoittamista olisi myös voitu lähestyä tutkimuksellisen selvityksen näkökulmasta, mikä olisi lisännyt uskottavuutta. Tämä koskee myös toteutettua jäsenkartoitusta, joka olisi alusta asti voitu toteuttaa tutkimuksellisemmin ja siten sen tulokset oltaisi voitu analysoida tarkemmin ja luotettavammin. Toiminnassa päätettiin kuitenkin seurata Järvensivun mallia ja luottaa etenkin hänen neuvoonsa tehdä toiminnallisuuden nimissä nopeita kokeiluja sekä korjauksia (Järvensivu 2019, 165-166). Oli myös tärkeää sisäistää ajatus siitä, että verkostoitumisteoriat eivät todellisuudessa kohtaa käytäntöä kovinkaan usein, vaan on oltava valmis soveltamaan (Järvensivu 2019, 17). Tällä perusteella opinnäytetyön valmistumisen hetkellä kesken jäävän kehittämisprosessin raportointi jätettiin myös sille tasolle, että tulevat vaiheet on esitetty, mutta tarkemmat toimenpiteet jätettiin määrittämättä. Tämä ei ole toistettavuuden kannalta ihanteellisinta, mutta valinta osoittaa tilanteen mukaan etenemisen ja soveltamistarpeen sisäistämisen.

5.2 Haasteet

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamisen ja toimintasuunnitelman tuottamisen prosessissa kohdattiin merkittäviä haasteita, jotka vaikuttivat osaltaan lopputulokseen. Näiden haasteiden käsittely opinnäytetyössä on olennaista menetelmällisten ratkaisujen toistettavuuden kannalta. Tähän lukuun on valittu olennaisia haasteita, joiden esiin tuomisesta on voi tulevaisuudessa olla hyötyä opinnäytetyötä taustamateriaalinaan omassa kehittämis- tai tutkimusprosessissa hyödyntäville tahoille.

Seikkailukasvatukseen liittyvää termistöhaastetta on käsitelty tietoperustan aihetta käsittelevässä osiossa. Termistöhaaste todettiin myös verkostossa ja se ilmeni käytännössä muun muassa verkoston nimeämishaasteena. Järvensivun mukaan verkoston nimeämiseen liittyy yleisestikin samankaltaista problematiikkaa kuin esimerkiksi tavoitteiden asetteluun. Siinä missä nimeäminen vahvistaa ajatusta siitä keitä ”me” olemme, se myös rajaa ja tuottaa ajatuksen siitä keitä ”muut” ovat. Tällöin nimestä voi muodostua myös ongelma, jos se esimerkiksi

jäykistää verkoston avoimuutta, joustavuutta ja kehittymistä. (Järvensivu 2019, 154.) Juuri tästä muodostui opinnäytetyön tapauksen verkoston nimeämishaaste. Verkostoitumisen myötä seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan termien ympärille muodostunut kentän jakaantuminen tuli näkyväksi ja verkoston oli nimen valinnalla otettava aiheeseen kantaa tai vähintäänkin tiedostettava olemassa oleva problematiikka. Keskustelu ja määrittely termistöhaasteesta on tärkeää, sillä se on palkitsevaa ja se syventää ammattilaisten osaamista sekä ymmärrystä (Keskinen 2015, 107). Aiheesta keskusteltiin ja päädyttiin Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto -nimeen, jolla pyrittiin Järvensivun ohjeen mukaan (2019, 154) tarpeeksi ytimekkäästi ja tunnistettavasti kertomaan mistä on kyse, samalla sanoittaen yhteistä ymmärrystä ja identiteettiä.

Kuten prosessin kuvauksesta käy ilmi, Järvensivun vaiheittaisen etenemisen mallia seurattiin soveltaen ja tilanteeseen kulloinkin sopivalla tavalla. Malli toimi punaisena lankana, mutta käytännössä kyse oli usein eri vaiheiden ja toimenpiteiden päällekkäisyyksistä. Vaiheittain eteneminen ja valmiiden vaiheiden seuraaminen osoittautui vaikeaksi ja siitä poikkeaminen muodosti päällekkäisyshaasteen. Tämä kävi ilmi selkeimmin, kun toiminta alkoi siirtyä kolmanteen, eli yhdessä etenemisen vaiheeseen. Siirtyessä toisesta vaiheesta kolmanteen, tulisi tavoitteiden ja toimintatapojen olla jo sovittuna. Vaikka sujuvat siirtymiset ja tilanteen mukaan soveltaminen toiminnallisuuden nimissä on olennaista, jälkeenpäin voidaan analysoida verkoston tehneen hyvin tyypillisen virheen. Toimintatapojen sopiminen jää usein turhan vähälle huomiolle. Niiden merkitys tunnustetaan, mutta usein siirrytään asioiden käsittelyyn ennen toimintatapojen sopimista, mikä mahdollistaisi laadukkaamman työskentelyn ja esimerkiksi tavoitteiden asettelun. (Järvensivu 2019, 155.) Virhe teki päällekkäisyshaasteen näkyväksi, siihen reagoitiin ja se toimi hyvänä muistutuksena mallin seuraamisen merkityksestä.

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston perustamisprosessi toteutettiin kokonaisuudessaan virtuaalisesti ja etäyhteyksin, mikä loi selkeän viestintähaasteen. Viestinnän tehokkuus on keskeistä verkostotyössä ja se on tehokasta silloin kun oikea viesti tavoittaa oikeat toimijat oikea-aikaisesti (Järvensivu 2019, 184). Jotta viestintä olisi tehokasta, on siihen myös osattava valita oikeat välineet. Viestintäkanavavia valitessa on huomioitava käyttäjänäkökulma, eli mitä välinettä on missäkin kohdassa helpoin käyttää. (Humala 2007, 99.) Tätä varten verkostolle perustettiin Facebook-alustalle oma suljettu ryhmä, joka toimisi alustana viestinnälle. Tämä oli ratkaiseva valinta, sillä sähköpostilistojen käyttäminen muodostui tehottomaksi ja kulutti kohtuuttomasti resursseja. Kyse ei kuitenkaan ollut pelkästä tehokkuushaasteesta. Kun työskennellään yhä enemmän tapaamatta toisiamme kasvokkain, voi vaarana olla inhimillisyyden unohtaminen (Humala 2007, 136-141). Epämuodollisen kanssakäymisen puuttessa, voi luottamus jäädä syntyvästä ja täten myös toiminnan merkitys kiteytymättä (Humala 2007, 71). Tämä oli nähtävissä, kun kohdattiin ensimmäisiä ristiriitatilanteita ja todettiin että jo pelkällä viestinnän määrän lisäämisellä olisi voitu lieventää viestintähaastetta.

Opinnäytetyön tekijälle muodostui johtava rooli verkoston kokoajana. Asettuminen tähän rooliin oli vaikeaa verkostomaisessa organisoitumismuodossa ja tästä muodostui johtamishaaste. Käytännössä on aina joku tai jotkut, jotka ottavat enemmän vastuuta kuin toiset. Vastuiden ei siis tarvitse jakautua tasapuolisesti (Järvensivu 2019, 116). Jos kukaan ei ota johtajuutta, mitään ei tapahdu. Yhteistyön mahdollistamiseksi ja muiden sitouttamiseksi, jonkun on tehtävä aloite, rakennettava alusta yhteistyölle ja sitouduttava itse. (Järvensivu 2019, 116.) Vaikka verkostomaisuudessa korostuu muut piirteet, joskus verkosto kaipaa ylhäältä alas tehtyjä päätöksiä, jotta ei tuhlata aikaa epäolennaiseen (Järvensivu 2019, 137). Monenkeskinen yhteistyö on vaikeasti hallittavaa ja tämä nimenomaan korostaa johtajuustarvetta (Hakanen ym. 2007, 10). Johtajuustarve oli ilmeistä etenkin prosessin alkuvaiheessa ja tarkoituksena on, että toiminnan kehittyessä verkostossa mentäisiin yhä enemmän kohti yhteistä johtajuutta.

Johtamishaaste nosti esiin seuraavan ongelman, joka liittyi verkoston kehittämiseen ja sen rakenteisiin. Näiden ympärille muodostui verkoston kehittämishaaste. Työmäärän ja vastuiden tasaisempi jakaantuminen oli olennaista toiminnan laadun kannalta. Johtajuus verkostoissa on jatkuvaa tasapainottelua johtamisen keskittymisen ja hierarkoitumisen sekä tehottomuuden ja näivettymisen välillä. Johtajuuden henkilöitymistä voidaan välttää kiinnittämällä huomiota johtajuuden rakenteen eläväisyyteen ja esimerkiksi kierrättämällä vastuurooleja. (Järvensivu 2019, 116-117.) Järvensivu korostaakin sitä, että kun vastuu on yhteistä, on myös yhteistyö tällöin laadukasta (Järvensivu 2019, 115). Tätä käytännön tarvetta ajatellen koottiin muuta verkostoa aktiivisemmin ja sitoutuneemmin työskentelevä erillinen ryhmä. Järvensivun ohjeen mukaan, johtamistermistön sopivuutta verkostomaiseen toimintaan pohdittiin. Johtajista tai johtoryhmistä puhuminen ei välttämättä sovi kaikkiin verkostoihin, jolloin saattaa olla syytä ottaa käyttöön esimerkiksi koordinointiin ja kehittämiseen liittyvää termistöä. (Järvensivu 2019, 117.) Verkoston kehittämishaasteen vuoksi perustettiin erillinen kehittämistyöryhmä.

Opinnäytetyön valmistuessa on käynyt selväksi, että erilaisten haasteiden kohtaaminen kuuluu verkostomaiseen toimintaan. Haasteet ovat myös olennainen osa seikkailukasvatusta (Keskinen 2015, 79). Tämä helpotti suhtautumista verkoston toiminnassa kohdattuihin haasteisiin. Prosessin myötä alkoi löytyä myös muita verkostomaista toimintaa ja seikkailukasvatusta yhdistäviä tekijöitä. Verkostomaisten yhteistyömuodostelmien kehityksessä on paljon ryhmäytymisen lainalaisuuksia (Hakanen ym. 2007, 12). Järvensivu taas käyttää paljon seikkailukasvatuksen ohjaamisesta käytettyjä termejä koordinointi ja fasilitointi, joissa on pohjimmillaan kyse yhteisen oppimisen ja kehityksen mahdollistamisesta ja ohjaamisesta (Järvensivu 2019, 126-129). Näistä syntyi oivallus siitä, että toiminnassa ollaan lopulta verkoston jäsenten osaaamisen vahvuusalueilla, mikä lisäsi hallinnan tunnetta, edesauttaen onnistumista.

5.3 Verkoston tulevaisuus

Verkostomuotoinen työskentely on luottamus pohjaista ja vastavuoroista yhteistyötä vapaiden toimijoiden välillä. Toiminnassa on kyse verkostoyhteistyöstä silloin kun sitä tehdään vapaaehtoisesti, luottamukseen perustuen, vastavuoroisesti ja yhdessä. (Järvensivu 2019, 13.) Kuten minkä tahansa verkoston, Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston toiminnan ytimessä on tuntemisen, luottamuksen ja sitoutumisen toisiaan vahvistava kehä. Opinnäytetyön tekijän suhtautumista verkostossa työskentelyyn ohjaa seuraavat sanat:

”Kun tarvitaan yhteistyötä, tee yhteistyötä” (Järvensivu 2019, 54).

Sanat toimivat yksinkertaisena ohjenuorana ja kuvaavat hyvin matkaa kehittämistehtävän alusta loppuun. Yhteistyö ei ole itsestään selvää, sen synnyttäminen on itseasiassa melko vaikeaa ja edellä mainittu yksinkertainen ohje pääsee helposti unohtumaan. Kaikenlaiseen organisoitumiseen, myös verkostoitumiseen, liittyy muutosjännäkkyyttä. Yhteistyön rakentaminen vaatii aikaa ja panostusta. (Järvensivu 2019, 50.) Kaikkea ei kuitenkaan tarvitse ratkaista heti ja kerralla. Verkosto voi asettaa itselleen ensin helpompia tavoitteita, joissa onnistumisen myötä on mahdollista keskittyä vaikeampiin tavoitteisiin. (Järvensivu 2019, 150.) Tämä oli ajatus Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston toimintasuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden asettelun takana. Resurssien puute on yksi verkostotyön keskeisimmistä ilmiöistä ja ominaispiirteistä (Järvensivu 2019, 150). Vapaaehtoisuuteen perustuvassa toiminnassa tämä on huomioitava ja siten myös osattava asettaa saatavilla oleviin resursseihin sopivia tavoitteita ja mahdollisimman vaikuttavia toimenpiteitä.

Opinnäytetyön valmistuessa näyttää siltä, että Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto on jo tässä vaiheessa onnistunut kehittämään seikkailukasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa. Työ on kesken, mutta verkostossa työskennellään sopivan kokoisten haasteiden parissa, aloittaen pienestä ja toivottavasti kasvattaen vaikuttavuuttaan tulevaisuudessa. Suunnitelmallisen ja järjestelmällisen perustamisprosessin sekä rajaamista ja jatkuvuutta palvelevan toimintasuunnitelman tuottamisen myötä verkostolla on olemassa askelmerkit ja kyky ennakoita tulevaa. Yhteisöä, näkyvyyttä ja koulutusta kehitetään kohdistetuin vaikuttamistoimin ja merkkejä toivotusta kehityksestä on jo nähtävissä.

Verkoston olemassaololle löytyi perusteet. Tämä vahvistui kehittämisprosessin myötä ja se on myös havaittavissa tämän opinnäytetyön tietoperustasta. Kuten opetuksen, myös varhaiskasvatustoiminnan toteuttamista ohjaaviin asiakirjoihin on jätetty huomattava määrä tilaa paikalliselle päätöksenteolle ja lähestymistavan valinnoille. Seikkailukasvatus on yksi esimerkki tähän tilaan sopivasta lähestymistavasta ja perusteltu toimintatapa käytettäväksi myös pienten lasten opetus- ja kasvatustoiminnassa. Juuri tämän asian ympärille verkosto on perustettu ja jonka parissa se jatkossakin työskentelee.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus ei kuitenkaan ollut tutkia seikkailukasvatuksen yhteensopivuutta varhaiskasvatukseen tai tutkia verkoston perustamisen myötä aikaan saatua muutosta. Nämä olisivat aiheina mielenkiintoisia Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston näkökulmasta ja palvelisivat siten myös verkoston etua. Yleisemmin on todettava, että Suomessa seikkailukasvatukseen liittyvän korkean tason tutkimuksen puute on ilmeistä, etenkin kun kohderyhmänä ovat pienet lapset. Tarvittaisiin lisää vakuuttavia perusteita ottaa seikkailukasvatus osaksi varhaiskasvatusta. Opinnäytetason julkaisuja tehdään säännöllisesti, mutta esimerkiksi väitöskirjatason tuotokset olisivat sitäkin tervetulleempia. Juuri töiden laadulla ja luotettavuudella on suuri merkitys. Onhan kuitenkin kyseessä vahvaan tutkimusperinteeseen nojaavasta opetus- ja kasvatustyöstä.

Seikkailukasvatuksen asema Suomen tiedeyhteisössä ja palveluiden kentällä on melko vakiintunut. Tilanne on muuttumassa, mutta muutos vie aikaa ja siihen tarvitaan alan toimijoiden aktiivisia tekoja. (Keskinen 2015, 107.) Ongelma ei ole ainoastaan kansallinen, vaan se jaetaan kansainvälisesti. Aiheen tutkimuksen vahvistaminen on välttämätöntä seikkailukasvatuksen aseman vahvistumiselle (Ewert & Sibthorp 2014, 161). Koska alan tutkimus on vielä melko vähäistä, on meidän velvollisuus laajentaa aiheen tietoisuutta (Szczepanski 2001, 22). Tämä tunnustetaan myös Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkostossa, joka ilmaisee tukeaan ja yhteistyöhaluaan tätä opinnäytetyötä lukeville toimijoille.

Lähteet

Painetut

- Bisson, C.A. 2009. Visionary and actionary: The influence of Hahn and Petzoldt on the development of adventure education. Teoksessa Stremba, B. & Bisson, C.A. 2009. Teaching adventure education theory: Best practices. Champaign: Human Kinetics.
- Daniel, B. 2009. Adventure education history roundtable. Teoksessa Stremba, B. & Bisson, C.A. 2009. Teaching adventure education theory: Best practices. Champaign: Human Kinetics.
- Ewert, A.W. & Sibthorp, J. 2014. Outdoor adventure education: Foundations, theory, and research. Champaign: Human Kinetics.
- Hakanen, M., Heinonen, U. & Sipilä, P. 2007. Verkostojen strategiat: menesty yhteistyössä. Helsinki: Edita.
- Holappa, A-S. 2020. Curricular guidelines and possibilities for developing Outdoor Adventure Education in Finland. Teoksessa Karppinen, S.J.A., Marttila, M. & Saaranen-Kauppinen, A. (toim.) 2020. Seikkailukasvatusta Suomessa: pedagogisia ja didaktisia näkökulmia - Outdoor adventure education in Finland: pedagogical and didactic perspectives. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Humala, I. 2007. Johda verkossa: Virtuaalijohtamisen monet ulottuvuudet. Helsinki: Infor.
- Järvensivu, T. 2019. Verkostojen johtaminen: opi ja etene yhdessä. Helsinki: Books on Demand.
- Karppinen, S.J.A. & Latomaa, T. 2015. Seikkaillen elämyksiä III: Suomalainen seikkailupedagogiikka. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Keskinen, K. 2015. Seikkailijasta seikkailukasvattajaksi: Seikkailukasvatus ammattina. Turku: Koulutustalo Aavas.
- Priest, S. & Gass, M. 2018. Effective leadership in adventure programming. 3. painos. Champaign: Human Kinetics.
- Rappaport, L.E. 2009. How do we learn? An exploration of John Dewey's pattern of inquiry. Teoksessa Stremba, B. & Bisson, C.A. 2009. Teaching adventure education theory: Best practices. Champaign: Human Kinetics.

Stremba, B. 2009. Growth at the edge: Expanding our comfort zones. Teoksessa Stremba, B. & Bisson, C.A. 2009. Teaching adventure education theory: Best practices. Champaign: Human Kinetics.

Szczepanski, A. 2001. What is outdoor education? The didactic implications of learning on the context of landscape. Teoksessa Other ways of learning: Outdoor adventure education and experiential learning in school and youth work. 2001. Marburg: EOE.

Sähköiset

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2019. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Viitattu 5.3.2021. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTILSET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 5.3.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Karppinen, S.J.A. 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa: Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Akateeminen väitöskirja. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514277554.pdf>

Marttila, M. 2016. Elämys- ja seikkailupedagoginen luontoliikunta opetussuunnitelman toteutuksessa: Etnografinen tutkimus. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteellinen tiedekunta. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/49593>

Perusopetuslaki 628/1998. Viitattu 5.3.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki>

Seikkailukasvatusverkosto. 2021. Menetelmä. Suomen nuorisokeskushdistys ry. Viitattu 5.3.2021. <https://www.snk.fi/seikkailukasvatus/menetelma/>

Suomen perustuslaki 731/1999. Viitattu 5.3.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>

Toimintasuunnitelma. 2021. Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto. Viitattu 5.3.2021. <https://www.snk.fi/wp-content/uploads/sk-vaka-toimintasuunnitelma-2021.pdf>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Viitattu 5.3.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Opetushallitus. Viitattu 5.3.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Yhdistystoimijat. 2021. Toimintasuunnitelma. Viitattu 5.3.2021. <https://www.yhdistystoimijat.fi/toiminnot/asiakirjat/toimintasuunnitelma/>

Kuviot

Kuvio 1: Verkostotyön vahvistava kehä.....	12
Kuvio 2: Verkstokartta.....	16
Kuvio 3: Snk.fi kävijämäärien kasvu kutsuhuudon yhteydessä	17
Kuvio 4: Verkoston kokoamisen tärkeimmät tapahtumat.....	18
Kuvio 5: Nosto yhteiskehittämisen työkalun sisällöstä	19
Kuvio 6: Tavoitteiden ja toimintatapojen sopimisen tärkeimmät tapahtumat	21
Kuvio 7: Yhteisen ratkaisutyön jatkuva prosessi	22
Kuvio 8: Yhdistystoimijat.fi -sivuston suunnitteluprosessin vaiheet -malli.....	23
Kuvio 9: Yhdessä etenemisen tärkeimmät tapahtumat	24
Kuvio 10: Vaikutusten arvioinnin ja levittämisen tärkeimmät tapahtumat	25
Kuvio 11: Koko kehittämisprosessin neljä perusvaihetta ja niiden tärkeimmät tapahtumat ..	28

Taulukot

Taulukko 1: Painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet	30
--	----

Liitteet

Liite 1: Toimintasuunnitelma	42
------------------------------------	----

Liite 1: Toimintasuunnitelma

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto

Kasvattajaverkosto seikkailukasvatuksen asialla

Seikkailukasvatuksen on todettu kehittävästi erityisesti fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista itsetuntemusta sekä vahvistavan yhteistyötaitoja, oma-aloitteisuutta, vastuun ottamista, identiteetin rakentumista ja rohkeutta. Sen työtapojen ja menetelmien avulla voidaan vahvistaa ihmisten luontosuhdetta, merkityksellisten oppimiskokemusten muodostumista ja ulkona oppimista.

Näin on myös pienten lasten kohdalla. Vaikka seikkailukasvatuksen historia ja suurimmat ansiot Suomessa ovat perinteisesti pääosin muilta kentiltä, sen vahvuudet pätevät myös varhaiskasvatuksen alalla. Seikkailukasvatus istuu erinomaisesti varhaiskasvatuksen asiakasryhmään sekä toimintaympäristöön ja sitä käytetään alan toimintayksiköissä ympäri Suomen.

Syksyllä 2020 perustettu Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto kerää yhteen nämä yksittäiset toimijat, yhteistyökumppanit sekä muut aiheesta kiinnostuneet. Seikkailukasvatusta työ-

sään käyttävät varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat nähneet toiminnan potentiaalin ja pyrkimys vaikuttaa seikkailukasvatuksen asemaan alallamme yhdistää meitä. Kasvattajaverkostomme visio on mukaan seikkailukasvatuksen tulisi olla entistä tunnustetumpi osa varhaiskasvatusta, samalla kasvattaen alamme roolia seikkailukasvatuksen piirissä perinteisempien alojen joukossa.

Perustehtävämme on Seikkailukasvatuksen aseman kehittäminen varhaiskasvatuksessa.

Verkoston vuodelle 2021 asetetut painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet voit lukea osiosta Toimintavuosi 2021.

Osa suurempaa kokonaisuutta

Seikkailukasvatus on organisoitunut Suomessa joustavasti erilaisten alaverkostojen kautta. Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto on osa valtakunnallista Seikkailukasvatusverkostoa ja on yksi sen intressien perusteella organisoituista alaverkostoista. Muita alaverkostoja ovat alueellisesti jaottuneet verkostot sekä tutkimus- ja terapiaverkostot.

Seikkailukasvatusverkostoa ja sen toimintaa koordinoi Suomen nuorisokeskusyhdistys ry (SNK ry.), muiden tehtäviensä ohella. Emoverkoston kehittämistyötä organisoidaan valtakunnallisesta seikkailukasvatuksen kehittä-

mistyryhmästä läsin, johon kuuluu vuoden 2021 alusta lähtien myös Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston edustaja.

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto sitoutuu SNK ry:n toimintaan sekä emoverkoston arvoihin ja periaatteisiin.

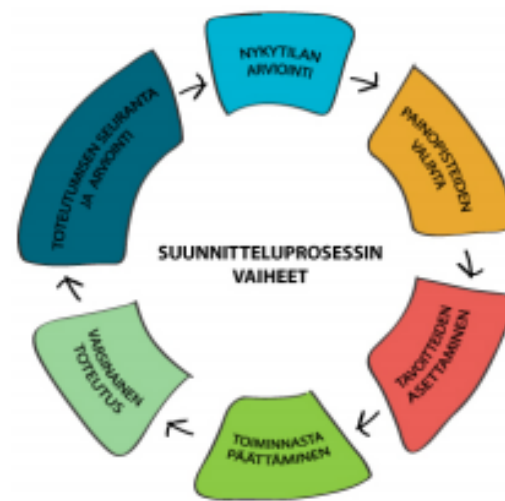

Kehittämistyöryhmä koordinoi

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkoston toimintaa koordinoi vapaaehtoisista valittu kehittämistyöryhmä. Ensimmäiselle toimintavuodelle 8-henkisen kehittämistyöryhmän kokoonpano valittiin seikkailukasvatuksen ja kehittämistyön osaamisen, tahdon ja mahdollisuuksien perusteella. Ryhmä kokoontuu aina tarvittaessa kehittämistyön tarpeen mukaan, sekä kerran vuodessa järjestettävään loppu-/arviointipalaveriin. Muuta verkostoa aktiivisemmin ja sitoutuneemmin työskentelevän kehittämistyöryhmän toiminta on avointa ja sen kokoonpanon vaihtuvuustarve tarkistetaan vuosittain.

Työryhmä koordinoi koko verkoston toimintaa, tekee käytännön kehittämistyötä sekä siten määrittää minkälaiseksi verkoston toiminta muodostuu. Ollakseen suunnitelmallista ja tehokasta, kehittämistyötä tehdään sykleittäin. Kehittämistyöryhmä jäsentää toimintaansa Yhdistystoimijat.fi -sivustolla esitellyn mallin mukaisesti:

Toimintavuosi 2021

Verkosto pyrkii toiminnallaan edistämään seikkailukasvatuksen aseman kehittymistä varhaiskasvatuksessa. Vaikuttamistyöhön on monia eri tapoja ja se tapahtuu monella eri tasolla. Nuori verkostomme aloittaa työnsä pienimuotoisesti, vahvistaen ja kehittäen toimintaansa ajan myötä. Kehittämistyöryhmän johdolla, tätä toimintasuunnitelmaa varten tehtiin loppuvuodesta 2020 jäsenkartoitus sekä käytiin läpi kehittämisprosessi, josta nousi selkeitä kehittämistarpeita.

Kehittämistarpeiden mukaan voitiin määrittää verkostolle toiminnan painopisteet, niihin liittyvät tavoitteet sekä toimenpiteet. **Ensimmäinen painopisteemme on yhteisö.** Tavoitteemme on vahvistaa verkostomaisen toiminnan tunnuspiirteitä, eli edistää verkoston jäsenten välistä tuntemista, luottamista ja sitoutumista avoimen viestinnän ja suunnitelmallisen aktivoinnin avulla.

Toinen painopisteemme on näkyvyys. Tavoittelemme verkoston näkyvyyden lisäämistä sekä seikkailukasvatustiedon lisäämistä ja saatavuuden parantamista. Tämä tapahtuu internetsivujen sisältöä ja sosiaalisen median viestintää kehittämällä, sekä huolehtimalla verkoston läsnäolosta alan tapahtumissa.

Kolmas painopiste on koulutus. Tavoittelemme varhaiskasvatukseen liittyvän seikkailukasvatuskoulutuksen lisäämistä. Tätä lähdemme edistämään selvittämällä yhteistyömahdollisuuksia korkeakoulujen sekä kentän työntekijöitä kouluttavien tahojen kanssa.

Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto

Vuoden 2021 toiminnan painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet on kuvattu alla olevassa taulukossa, ja jota jatkamalla tehdään myös suunnitelmallista seurantaa ja arviointia:

Painopiste	Tavoite	Toimenpide
Yhteisö	Verkostomaisuuden vahvistaminen: Tuntumisen, luottamisen ja sitoutumisen edistäminen	1. Toiminnan avaaminen ja toimintasuunnitelman jakaminen Fb-ryhmässä + Internetsivuilla.
		2. "Aktivoitinkampanjat" Fb-ryhmässä.
		3. Verkostotapaamisen järjestäminen Seikkailukasvatuspäivien yhteydessä.
Näkyvyys	Verkoston näkyvyyden lisääminen + Seikkailukasvatustiedon lisääminen ja saatavuuden parantaminen	1. Oma osio Sk-verkoston uusille internetsivuille: sisällön kerääminen ja tuottaminen.
		2. Sisällön tuottaminen avoimin Sk-verkoston sosiaalisin medioihin.
		3. Osallistuminen tapahtumiin: Sisällön tarjoaminen esim. kasvatus- ja opetusalan tapahtumiin.
Koulutus	Seikkailukasvatuksen koulutuksen lisääminen	1. Yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen oppilaitosten kanssa.
		2. Yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen alan työntekijöiden kouluttamiseksi.

Edellä mainitut ovat näkemyksemme mukaan vuodelle 2021 sopivan kokoisia ja oikean suuntaisia askelia seikkailukasvatuksen aseman kehittämiseksi varhaiskasvatuksessa. Tämän lisäksi ne tukevat emoverkostomme toimintasuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita ja toimenpiteitä, kuten seikkailukasvatuksen tunnettuuden edistämistä, koulutus- ja tutkimusyhteistyön vahvistamista sekä menetelmän käytön lisäämistä varhaiskasvatuksessa.

Viestintä ja yhteydet

Verkoston viestintä on keskitetty yhteiseen, suljettuun Facebook-ryhmään. Mukaan pääsee liittymällä ryhmään tai ottamalla yhteyttä yhteyshenkilöön.

Verkoston Facebook-ryhmä, hae: "Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto"

Yhteyshenkilö:
Juho Olenius
Varhaiskasvatuksen opettaja

